

Obsah

1. ÚVOD.....	3
2. TRESTY A TRESTÁNÍ	5
2.1 ZÁKLADNÍ POJMY	7
2.2 ZÁSADY PRO UKLÁDÁNÍ TRESTŮ	9
2.3 DRUHY TRESTŮ	10
3. TREST ODNĚTÍ SVOBODY	11
3.1 PODMÍNKY PRO ULOŽENÍ TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY.....	11
3.2 MIMOŘÁDNÉ SNÍŽENÍ A MIMOŘÁDNÉ ZVÝŠENÍ TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY.....	12
3.3 PODOBY TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY.....	14
3.3.1 NEPODMÍNĚNÝ TREST ODNĚTÍ SVOBODY	14
3.3.2 PODMÍNĚNÉ ODSOUZENÍ K TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	17
3.3.3 PODMÍNĚNÉ ODSOUZENÍ K TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY S DOHLEDEM	18
3.3.4 VÝJIMEČNÝ TREST	19
4. VYKONÁVACÍ ŘÍZENÍ – OBECNĚ.....	21
4.1 ZÁSADY PRO VÝKON TRESTŮ	22
5. VÝKON NEPODMÍNĚNÉHO TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	23
5.1 NAŘÍZENÍ VÝKONU TRESTU	23
5.2 ZÁKON Č. 169/1999 SB. O VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY.....	25
5.2.1 PROGRAM ZACHÁZENÍ S ODSOUZENÝMI	27
5.2.2 VĚZEŇSTVÍ SOUČASNOSTI.....	28
5.3 ODKLAD A PŘERUŠENÍ VÝKONU TRESTU.....	29
5.4 PŘEŘAZENÍ ODSOUZENÉHO DO JINÉHO TYPU VĚZNICE	30
5.5 PODMÍNĚNÉ PROPUŠTĚNÍ.....	32
6. VÝKON PODMÍNĚNÉHO ODSOUZENÍ K TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	34
7. NÁMĚTY DE LEGE FERENDA	35
8. ZÁVĚR	37

9. RESUMÉ	39
10. ANGLICKÉ RESUMÉ.....	40
11. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	41
12. PŘÍLOHY	43

1. Úvod

Trest odnětí svobody, podmínky pro jeho uložení a jeho výkon jsem si vybrala jako téma bakalářské práce proto, že mě tato problematika velmi zajímá a v rámci mého zaměstnání je mi dané téma nejbližší. Jelikož pracuji jako vyšší soudní úřednice na okresním soudě, s trestem odnětí svobody se prakticky neustále setkávám. Zpravidla to bývá v podobě podmíněného odložení trestu odnětí svobody se stanovením přiměřené zkušební doby.

Účelem celého trestního řízení je zjistit, zda byl spáchán trestný čin, odhalit jeho pachatele, postavit jej před soud, který rozhodne o jeho vině a trestu či nevině. V případě, že soud shledá pachatele vinným, musí mu být uložen trest a soud musí zajistit jeho řádný výkon. Jen soud může rozhodovat o vině a trestu či nevině odsouzeného a činí tak jen na základě obžaloby, kterou podává státní zástupce.

Trest je vyjádřením právního následku spáchaného trestného činu a je určen především k potrestání pachatele a k ochraně společenských zájmů. Trest je základním prostředkem ochrany společnosti. Jeho účelem je působit preventivně na eventuální pachatele trestných činů tím, že za spáchaný trestný čin jim bude uložen trest, tedy určité omezení, zákaz vykonávat určitá zaměstnání, oprávnění a nebo dokonce zbavení osobní svobody. Dalším účelem je zabránění pachateli v tom, aby páchal další trestnou činnost nebo v ní pokračoval a výchovně na něj působit tak, aby vedl řádný život. Může být uložen jen soudem, pouze na základě zákona.

Trestní zákoník je rozdělen na dvě části, a to obecnou a zvláštní část. V obecné části vymezuje působnost trestního zákoníku, pojem trestný čin, okolnosti vylučující protiprávnost, přitěžující a polehčující okolnosti, druhy trestů a podmínky, za kterých může být ten který trest uložen, a ve zvláštní části jsou ustanovení o tom, jaké trestné činy je možné za ten který trestný čin uložit.

Ve své bakalářské práci se budu zabývat tresty jako prostředky státního donucení, které mají chránit zájmy společnosti. Zaměřím se především na trest odnětí svobody, kterým je nejvíce zasahováno do ústavně zaručených práv, neboť zde dochází k omezení svobody osobní i svobody pohybu. Také se budu zabývat zásadami a předpoklady pro ukládání trestů a samotným výkonem tohoto trestu, instituty podmíněného propuštění a přeražení odsouzeného do jiného typu věznice a v neposlední řadě se zmíním i o podmíněném odkladu trestu odnětí

svobody se stanovením přiměřené zkušební doby. Rovněž zde zmíním i procesní a penologické aspekty trestu odnětí svobody.

Do této bakalářské práce však nebude zahrnuta právní úprava trestání mladistvých ani právní úprava ochranných opatření. Zaměřím se pouze na trest odnětí svobody a jeho výkon u dospělých.

Následným cílem mé bakalářské práce bude vyhodnocení současné právní úpravy trestu odnětí svobody, jeho výkonu a náměty de lege ferenda.

Práci jsem zpracovala dle právní úpravy platné a účinné ke dni 13. 3. 2011.

2. Tresty a trestání

Trestní právo je nezbytný nástroj pro zachování společenského pořádku, neboť díky jeho sankcím slouží k ochraně základních právních hodnot a zájmů, na nichž má společnost vytvořen svůj základ a podstatu. Trestní zákoník sleduje ochranu společnosti již samotnou pohrůžkou trestní sankce. V případě, že toto nepostačuje k zabezpečení řádného soužití mezi lidmi, je třeba trestní sankci uložit a vykonat. Trestními sankcemi jsou tresty a ochranná opatření. Z podstaty trestního práva vyplývá, že sankce citelně zasahují do osobnostní sféry dotčené osoby. Mohou být použity jen jako prostředek ultima ratio, tedy poslední prostředek, jak pachateli zabránit v páchání další trestné činnosti a u společnosti posílit důvěru v účinnost právních norem. Ukládání trestů musí být v souladu se zásadou humanismu a ekonomie trestu. Z nich vyplývá, že újma, která je dotčené osobě trestní sankcí působena, nemá převyšovat míru nezbytně nutnou pro ochranu společnosti.¹ Závažnost zásahu do osobní sféry pachatele trestného činu musí být normami trestního práva přesně a jasně vymezena. Pokud má být trestní sankcí dosaženo pozitivního účinku na odsouzeného, musí být přímo úměrná hlediskům spravedlnosti a přiměřenosti. Jen takové trestní sankce mohou být zárukou právního pořádku ve státě a zamezit páchání trestné činnosti potenciálních pachatelů. Trestní sankce mají důležité místo v systému sociální kontroly. Tento systém je tvořen i neformálními prostředky mimo oblast práva, kterými mohou být rodina, škola, kolektiv na pracovišti, ale také média či široká veřejnost. Avšak na rozdíl od jiných prostředků sociální kontroly jsou trestní sankce opatřeními státního donucení v jeho nejzazší formě.

Trest může být uložen pouze za spáchaný trestný čin, na základě zákona a výlučně jen trestním soudem. Toto vyplývá ze zákona č. 1/1993 Sb. Ústavy České republiky, článku 90, který stanoví, že soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.² Při ukládání trestů musí soud vycházet také z ustanovení zákona č. 2/1993 Sb. Listiny základních práv a svobod, a to článku 40, odstavec 1, který taktéž uvádí, že jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy. Trest zasahuje i do práv a svobod, jenž jsou vymezeny v článku 7 Listiny základních práv a svobod tak, že nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena.

¹ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, I. vydání, Praha, C.H.Beck, 2009, s. 417

² Zákon č. 1/1992 Sb. Ústava České republiky, čl. 90

Omezena může být jen v případech stanovených zákonem. Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.³

Při ukládání trestu se soud zaměřuje především na povahu a závažnost spáchaného trestného činu, osobní, rodinné, majetkové a jiné poměry pachatele, pachatelův dosavadní způsob života, možnost nápravy pachatele, zda pachatel činu nahradil škodu nebo odstranil jiné následky trestného činu, a na účinky a důsledky, které bude mít trest na pachatele. U spolupracujícího obviněného soud dále přihlíží k tomu, jak přispěl k objasnění zvláště závažného zločinu nebo pomohl zabránit jeho pokusu nebo dokonání. Povaha a závažnost spáchaného trestného činu představuje skutečnosti charakterizující trestný čin a jeho pachatele. Je stanovena v jednotlivých skutkových podstatách u každého trestného činu a také v trestní sazbě, která je dána na ten který trestný čin. Podle typové závažnosti poté členíme trestné činy na přečiny a zločiny spáchané z nedbalosti či úmyslné a zvláště závažné zločiny. Závažnost činu vyjadřuje i výše trestní sazby odnětí svobody u jednotlivých trestných činů nebo jiných druhů trestů, které je možné uložit. Osobní, rodinné, majetkové a jiné poměry pachatele jsou rozhodné v době, kdy se rozhoduje o trestu. Mohou jimi být zdravotní stav pachatele nebo jeho rodiny, zda je pachatelka těhotná, pachatelovo zaměstnání nebo podnikatelská činnost případně jeho společenské postavení. Dosavadní život pachatele, pokud byl řádný, je polehčující okolností a umožňuje uložení alternativního trestu, jakým může být třeba trest obecně prospěšných prací či podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody. Jestliže však pachatel svůj život řádně nevedl a jde o recidivistu, je to obecně přitěžující okolnost a je možné při ukládání trestů použít vyšší trestní sazbu. Možnost nápravy pachatele záleží na předpokladu jeho chování v budoucnu, na prostředí a poměry, ve kterých žije, na jeho chování a návycích. Chování pachatele po činu může vyjadřovat lítost nad spáchaným trestným činem nebo to, že pachatel hodlá i nadále páchat trestnou činnost. O chování pachatele po činu vypovídá i to, zda přestal se škodlivými návyky, či zda se přestal stýkat s nevhodnými lidmi. Důležitou součástí je náhrada škody, zejména majetkové, či zda urovnal vztahy s poškozenými nebo se o to alespoň pokusil. Soud musí trest vyměřit tak, aby byl co nejvíce individualizován na konkrétního pachatele a jím spáchaný trestný čin. Přihlíží i k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem, k mimořádnému snížení či zvýšení trestu odnětí svobody a nebo k možnému upuštění od potrestání. Trestní zákoník v takové míře jako dřívější právní úprava nevyužívá součinnost zájmových sdružení občanů a nepočítá s jejich uplatněním při přijímání záruk za nápravu pachatele, kterému byl uložen trest odnětí svobody

³ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 7

s podmíněným odkladem či jiných alternativ. Soud při ukládání trestu není povinen přihlížet při uložení trestu k výchovnému působení toho, kdo záruku za nápravu pachatele převzal.

2.1 Základní pojmy

Trestný čin

Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.⁴

Přečiny a zločiny

Trestné činy jsou rozděleny na přečiny a zločiny. Za přečin můžeme označit všechny nedbalostní trestné činy a takové úmyslné trestné činy, na které trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou přečiny podle trestního zákona. Za zvlášť závažné zločiny lze považovat úmyslné trestné činy, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice činí nejméně deset let.

Účel trestu

Účel trestu, resp. trestních sankcí není v trestním zákoníku nikde výslovně uveden. Vymezení účelu tedy spočívá na trestní nauce a soudní judikatuře a v trestním zákoníku jej můžeme spatřovat ve formulaci obecných zásad sankcionování, které se přímo vztahují na určitý případ. Může být určen pro všechny trestní sankce a stejně tak i jen pro tresty. Účel trestu dovodíme z těchto zásad a také z jednotlivých ustanovení, která upravují ukládání trestů, a v neposlední řadě i z celkového pojetí trestního zákoníku. Účelem trestu se zabývají i teorie absolutní, relativní a smíšené. Absolutní teorie spatřuje účel trestu v tom, že trest sám o sobě slouží jako spravedlivá pomsta. Vychází z toho, že trest je uložen proto, že bylo spácháno zlo (punitur quia peccatum est). Pojetí trestu jako odplaty za zločin nejvíce odpovídá smyslu pro spravedlnost zastávaného širokou veřejností.⁵ Oproti tomu záporom této teorie je, že se snaží dosáhnout obnovení rovnováhy mezi právem a bezprávním za každých okolností a tresty logicky nelze uplatnit ve všech případech, v nichž je to vyžadováno ideou

⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 13

⁵ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, I. vydání, Praha, C.H.Beck, 2009, s. 411

spravedlnosti. Jsou prováděny až tehdy, je-li to opravdu nevyhnutelné pro ochranu společnosti. Relativní teorie nemá účel trestu sám v sobě, jak tomu je u teorie absolutní. Přisuzují trestu praktické úkoly, které jsou důležité pro společnost. Trestá se z toho důvodu, aby lidé nepáchali trestnou činnost (punitur, ne peccetur). Je zde výrazná humanistická myšlenka osvícenství a víra v to, že samotné výchovné působení může působit na pachatele správným sociálněpedagogickým zacházením. Relativní teorie členíme dle preventivního působení trestu na společnost na teorii generální prevence a dle působení na pachatele na speciálně preventivní teorii. Speciálně preventivní teorie rozlišují mezi negativní speciální prevencí, jejíž účinky mají pachatele jednak odradit od páchaní další trestné činnosti a jednak mu tuto činnost znemožnit izolací nebo jinou formou bezprostředního donucení, a pozitivní speciální prevencí (nápravou), která má ovlivnit příznivě pachatelovu osobnost ve smyslu překonání jejích kriminogenních deformací (posilováním kladných vlastností pachatelovy osobnosti, usměrňováním jeho zájmů apod.).⁶ Teorie generální prevence se zabývá v negativním pojetí preventivním působením trestu na veřejnost a v pozitivním pojetí tím, že trest má utvrzovat platnost a soudržnost právní normy a udržovat ve společnosti pocit právní jistoty. Teorie smíšené obsahují myšlenku trestu jako pomsty za protiprávní čin a účelu trestu.

V českém trestním právu se projevují prvky teorie smíšené s prevencí a odplatou. Je kladen důraz na to, aby při ukládání trestu byl brán zřetel na závažnost trestného činu. Základem je tedy chránit společnost před pachateli a zabránit v dalším páchaní trestné činnosti. Ochrana se uskutečňuje prostřednictvím individuální represe, individuální prevence a generální prevence. Individuální represe má bránit v páchaní trestné činnosti prostřednictvím prostředků negativní povahy, kterými jsou omezení osobní svobody, znemožnění výkonu činnosti nebo povolání. Individuální prevence naopak využívá hlavně výchovné metody. Ty mají posilovat kladné stránky osobnosti pachatele. Mezi tyto pozitivní metody můžeme zařadit např. ukládání kázeňských odměn ve výkonu trestu odnětí svobody. Generální prevence vychází z prevence individuální. Působí nejen na pachatele, který již spáchal trestný čin, ale zaměřuje se především na pachatele potencionální. Ukazuje ostatním, jaké negativní následky má páchaní trestné činnosti.

Pojmové vymezení trestu

Trest je opatřením státního donucení, které je ukládáno v trestním řízení jménem státu k tomu povolanými soudy pachateli za jeho trestný čin; tímto opatřením je pachateli působena určitá újma a zároveň je jím vysloven společenský odsudek trestného činu a jeho pachatele ze

⁶ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, I. vydání, Praha, C.H.Beck, 2009, s. 411

strany státu a společnosti.⁷ Trest vždy představuje následek spáchání trestného činu. Může být uložen jen na základě zákona a jen za spáchaný trestný čin. Trest je prostředek státního donucení, prostřednictvím kterého se uplatňuje ochrana základních společenských zájmů. Vyjadřuje hodnocení trestného činu i hodnocení pachatele samotného. Je charakterizován dvěma základními znaky, a to působením újmy pachateli a veřejné odsouzení pachatele a jeho činu.

2.2 Zásady pro ukládání trestů

Trestání je založeno na určitých zásadách, které představují předpoklady a podmínky pro ukládání trestu jako takového a ukládání jednotlivých druhů trestů.⁸ Trest musí být ukládán v souladu s těmito zásadami a zároveň se musí přihlížet ke všem zákonným předpokladům. Hlavní zásadou je zásada zákonnosti, která znamená, že trest lze uložit jen na základě zákona. Zásada zákonnosti je součástí obecné zásady žádný trestný čin bez zákona (*nullum crimen sine lege*) a zásady žádný trest bez zákona (*nulla poena sine lege*). Trestní sankce tedy může být uložena jen na základě trestního zákona, čili se nemohou ukládat na základě například obyčejového práva. Se zásadou zákonnosti je úzce spjat zákaz retroaktivity přísnějšího trestního zákona. Trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se postupuje jen tehdy, jestliže je to pro pachatele příznivější.⁹ Další významnou zásadou je zásada přiměřenosti, při jejímž ukládání musí být přihlédnuto k povaze a závažnosti trestného činu a poměrům pachatele. Trest by měl být přiměřený k vině a osobnosti pachatele, tedy tak, aby byl co nejvíce individualizován na okolnosti daného případu. Diferenciace neboli zákonná individualizace vychází ze společenské škodlivosti trestného činu. Společenská škodlivost spočívá v ohrožení zájmů, vztahů a hodnot chráněných trestním zákoníkem. Soudní individualizace v sobě zahrnuje povahu a závažnost spáchaného trestného činu, osobní, rodinné, majetkové poměry pachatele, chování pachatele po činu, zejména jeho snaha nahradit škodu nebo odstranit škodlivé následky činu apod. Tam, kde je možné uložit trest mírnější, nemůže být uložen trest přísnější. Další zásadou pro ukládání trestů je zásada *ne bis in idem*, tedy překážka věci rozsouzené, která znamená, že soud nesmí rozhodovat dvakrát o téže věci. K okolnosti, která je zákonným znakem trestného činu, včetně

⁷ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, I. vydání, Praha, C.H.Beck, 2009, s. 417

⁸ Fryšták, M. a kol. Trestní právo hmotné – obecná část, Ostrava, Key Publishing s.r.o., 2009, s. 102

⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 2, odst. 1

okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, nelze přihlídnout jako k okolnosti polehčující nebo přitěžující. K okolnosti odůvodňující mimořádné snížení trestu odnětí svobody nelze přihlídnout jako k okolnosti polehčující.¹⁰ Zásada personality znamená, že odsouzený musí vykonat trest osobně, tudíž jeho výkon nemůže být převeden na jinou osobu.

2.3 Druhy trestů

Druhy trestů upravuje zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, dále jen TrZ, kdy v § 52 obsahuje taxativní výčet trestů. Jsou jimi odnětí svobody, domácí vězení, obecně prospěšné práce, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, ztráta česných titulů a vyznamenání, ztráta vojenské hodnosti a vyhoštění. Trest odnětí svobody má čtyři podoby, a to nepodmíněný trest odnětí svobody, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem a výjimečný trest. Jednotlivé druhy trestů vytváří systém trestů, jímž se rozumí nejen pouhý výčet druhů trestů, které představují jeho prvky, ale i jejich určitá hierarchie a vzájemné vztahy mezi nimi.¹¹ Posloupnost trestů je dána tak, aby zajistila jak nápravu pachatele, tak i ochránila společnost. Skládá se z trestů pravidelných a výjimečných. Soud může uložit pouze takový druh trestu, který je v zákoně uveden. Pojetí trestů je řízeno zásadou humanismu, kdy nedovoluje ukládat kruté a nepřiměřené tresty a jejich výkon nesmí ponižovat lidskou důstojnost. Tresty mohou být ukládány buď samostatně, nebo vedle sebe. Tresty dělíme na tresty s náhradou a bez náhrady, na tresty výchovné a represivní, na tresty majetkové a nemajetkové a na tresty spojené či nespojené s odnětím svobody a tresty alternativní.

¹⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 39, odst. 4

¹¹ Kratochvíl, V. a kol., Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. Vydání, C.H. Beck, Praha, 2009

3. Trest odnětí svobody

Trestem odnětí svobody se rozumí dle zákona č. 40/2009 Sb. § 52 odst. 2 TrZ nepodmíněný trest odnětí svobody, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem a dle § 53 TrZ je zvláštním druhem trestu odnětí svobody výjimečný trest. Trest odnětí svobody je nepřísnejším druhem trestu. Jeho podstatou je dočasné omezení svobody volného pohybu nuceným pobytem ve věznici. Je to trest univerzální, neboť ho obsahuje každá skutková podstata ve zvláštní části trestního zákoníku. Je možné jej uložit za přečin i za zločin. Může být uložen kterémukoliv pachateli za předpokladu, že účelu trestu nebude možno dosáhnout trest mírnějším. Nelze jej však uložit spolu s trestem domácího vězení a s trestem obecně prospěšných prací. Trest odnětí svobody představuje nejzávažnější zásah do garantovaných základních práv a svobod jednotlivce. Trest odnětí svobody jako jediný ze všech druhů trestů má trestní sazby uvedené u každého trestného činu ve zvláštní části trestního zákoníku. Právě podle takto stanovené konkrétní sazby rozlišujeme trestné činy na přečiny, zločiny a zvláště závažné zločiny. Sazba trestů je důležitá i pro vymezení věcné příslušnosti soudů, institut nutné obhajoby nebo využití alternativních způsobů řízení.

3.1 Podmínky pro uložení trestu odnětí svobody

Trest odnětí svobody je možné uložit za kterýkoliv trestný čin kterémukoliv pachateli, avšak pouze tehdy, jestliže nápravy pachatele nebude možno dosáhnout jiným druhem trestu. Ukládá se u nejzávažnějších trestných činů, kdy je tento druh trestu jedinou možnou sankcí. § 55 TrZ upravuje podmínky pro uložení trestu odnětí svobody následovně:

Nepodmíněný trest odnětí svobody se ukládá nejvýše na dvacet let, jestliže nejde o mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody (§ 59), ukládání trestu odnětí svobody pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 108) nebo o výjimečný trest (§ 54).

Za trestné činy, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje tři léta, lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život.

Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává podle jiného právního předpisu ve věznicích.¹² Tímto právním předpisem je zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.

Horní hranice trestu odnětí svobody je stanovena u každého trestného činu, avšak dolní hranice je vymezena jen u některých vyjmenovaných trestných činů. Obecná výměra trestu odnětí svobody výslovně stanovená zákonem je šest měsíců až dvacet let, avšak to neznamená, že tuto obecně nejvyšší přípustnou hranici nelze překročit. Hranici trestní sazby lze zvýšit směrem nahoru ve třech případech. Těmito případy jsou výjimečný trest, dále jsou-li splněny podmínky pro mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody a jestliže pachatel spáchá trestný čin ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Hranice dvaceti let musí být zachována při ukládání úhrnného, souhrnného nebo společného trestu odnětí svobody. U méně závažných trestných činů, které jsou obecně vymezeny horní hranicí odnětí svobody do tří let, lze uložit trest odnětí svobody jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného než nepodmíněného trestu nevedlo k řádné nápravě pachatele. Z tohoto vyplývá, že ustanovení § 55 TrZ se vztahuje pouze na přečiny a nezáleží na tom, zda byly spáchány úmyslně nebo z nedbalosti. Takto bude soud postupovat i v případě recidivy, když k nápravě pachatele nepostačí trest výchovný.

3.2 Mimořádné snížení a mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody

Mimořádné snížení a zvýšení trestu odnětí svobody jsou prostředky soudní individualizace trestu. Díky mimořádnému snížení trestu odnětí svobody lze užít tzv. moderační právo soudu. To znamená, že soud při splnění zákonem stanovených podmínek trest sníží pod dolní hranici zákonné trestní sazby. § 58 TrZ vymezuje, kdy je možné mimořádně snížit trest odnětí svobody. Předně jsou to okolnosti případu a poměry pachatele, kdy soud musí mít zato, že by použití zákonné trestní sazby bylo nepřiměřeně přísné a nápravy pachatele bude možno dosáhnout mírnějším trestem. Dále jsou to okolnosti, za kterých pachatel napomohl zabránit spáchání trestného činu, který připravoval, nebo se o něj pokusil, a opět má soud za to, že nápravu pachatele docílí trestem kratšího trvání. Takto však soud nemůže snížit trest odnětí svobody, pokud trest odnětí svobody bude uložen pod pět let, je-li hranice trestní sazby odnětí svobody dvanáct let, dále pod tři roky, činí-li dolní hranice trestní sazby odnětí svobody osm

¹² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 55

let a pod jeden rok, činí-li hranice dolní sazby trestu odnětí svobody pět let. Moderační právo soudu se uplatňuje především u tzv. spolupracujícího obviněného. Dále může soud uplatnit moderační právo, odsuzuje-li pachatele za přípravu, pokus nebo za pomoc k trestnému činu. Opět za splnění podmínky, že zákonem stanovená trestní sazba by pro pachatele byla nepřiměřeně přísná a jeho nápravy bude dosaženo mírnějším trestem. Soud může také snížit dolní hranici trestní sazby, pokud pachatel jednal v právním omylu, kterého se však mohl vyvarovat, a nebo spáchal trestný čin tím, že odvracel útok nebo jiné nebezpečí, avšak nesplnil podmínky okolností vylučujících protiprávnost.

Trest odnětí svobody lze dle § 55, odst. 1 TrZ, uložit nejvýše na dvacet let. Hranice dvaceti let je obecnou hranicí pro všechny trestné činy, kdy jednotlivé skutkové podstaty určují horní hranici zákonné trestní sazby, a většina z nich určuje i dolní hranici trestní sazby. Avšak stejně tak, jako soud může mimořádně snížit trest odnětí svobody, může ho i mimořádně zvýšit. Takto bude postupováno v případě, že pachatel spáchá znovu zvlášť závažný zločin, ač byl v minulosti již za jiný zvlášť závažný zločin pravomocně uznán vinným. Současně musí být splněny podmínky spáchání zvlášť závažného zločinu již v minulosti, potrestání za takový zvlášť závažný zločin, spáchání dalšího zvlášť závažného zločinu a závažnost takového zvlášť závažného zločinu musí být vysoká, a nebo možnost nápravy pachatele musí být obzvláště ztížena. Zvlášť závažný zločin je úmyslný trestný čin, na nějž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby minimálně deset let. Mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody je rozhodnutím o trestu, nikoliv o vině, a proto je soud při ukládání takového trestu vázán pravomocným rozhodnutím o dříve spáchaném zvlášť závažném zločinu. Potrestání za zvlášť závažný zločin spatřujeme v tom, že odsouzený vykonal alespoň část trestu, který mu byl za zvlášť závažný zločin uložen. Za vykonaný trest nebo jeho část se nepovažuje výkon vazby. Zvlášť závažný zločin musí být spáchán opětovně, to znamená, že pachatel již jednou byl za takový zločin potrestán a vykonal alespoň část z uloženého trestu. Muže se jednat buď o stejný zvlášť závažný zločin, nebo o jiný, avšak musí odpovídat zákonné definici, čili musí jít o úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. Dalšími, spíše formálními podmínkami, jsou vysoká závažnost zvlášť závažného zločinu a nebo ztížená možnost nápravy pachatele. Při mimořádném zvýšení trestu odnětí svobody dochází ke zvýšení horní hranice u příslušné trestní sazby o jednu třetinu a soud může uložit pachateli trest při horní polovině takto zvýšeného trestu. Při ukládání výjimečného trestu, tedy trestu nad dvacet až třicet let, nesmí horní hranice převyšovat třicet let.

3.3 Podoby trestu odnětí svobody

Trestem odnětí svobody se podle § 52, odst. 2 a 3 TrZ, rozumí celkem čtyři typy trestů:

- a) Nepodmíněný trest odnětí svobody
- b) Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody
- c) Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem
- d) Výjimečný trest ¹³

3.3.1 *Nepodmíněný trest odnětí svobody*

Nepodmíněný trest odnětí svobody je nepřísnejším trestem, protože představuje závažný zásah do Listinou a Ústavou garantovaných práv a svobod. Může být uložen v rozmezí jednoho celého dne až dvaceti let. Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody je překážkou pro výkon některých vyjmenovaných trestů, kterými jsou například obecně prospěšné práce, zákaz činnosti, zákaz pobytu a nebo zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Stejně tak i trest vyhoštění je možné započít až po výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody. Podstata výkonu trestu odnětí svobody je v dočasném omezení svobody volného pohybu, neboť se vykonává ve věznici. Věznice je zvláštní zařízení, které je materiálně, organizačně i personálně vybavené pouze pro výkon trestu odnětí svobody nebo pro výkon vazby. Věznice zřizuje a zrušuje pouze ministr spravedlnosti. Jejich chod a správu zajišťuje Vězeňská služba České republiky. Trestní zákoník stanoví čtyři typy věznic, a to s dohledem, dozorem, ostrahou a se zvýšenou ostrahou. V žádném jiném zařízení nemůže být trest odnětí svobody vykonáván. O zařazení pachatele do toho kterého typu věznice rozhodne soud ve výroku odsuzujícího rozsudku.

Prostřednictvím výkonu trestu odnětí svobody se sleduje, zda byl dosažen účel trestu ve smyslu trestního zákona. K dosažení účelu trestu se vykonávají různé formy a metody zacházení s odsouzenými, které jsou složeny jak ze zvláštních výchovných postupů, tak také kulturně výchovných prací. S odsouzenými pracují především zaměstnanci v rámci Vězeňské služby ČR, jimiž jsou speciální pedagogové, psychologové, sociální pracovníci, vychovatelé a dozorcí. Tito musí být řádně odborně vyškoleni. Dále k dosažení účelu trestu je stanoven

¹³ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, I. vydání, Praha, C.H.Beck, 2009, s. 647

každému odsouzenému program zacházení, který by měl celkově působit na odsouzeného tak, aby vedl řádný život a nedopouštěl se opětovného páchaní trestné činnosti.

Zařazení do věznice s dohledem

Do věznice s dohledem soud zařadí pachatele, který spáchal nejméně závažný trestný čin, kterým je přečin spáchaný z nedbalosti. Věznice s dohledem představuje nejmírnější režim výkonu trestu odnětí svobody. Odsouzený má v tomto typu věznice nejvíce volnosti. Podle § 56 odst. 2 písm. a) TrZ tedy lze pachatele zařadit k výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody do věznice s dohledem, jen byl-li mu uložen tento trest za přečin spáchaný z nedbalosti, ale bez ohledu na to, v jaké výměře soud uložil trest odnětí svobody, o jehož výkon jde.¹⁴ Pokud byl uložen trest úhrnný nebo souhrnný, musí být všechny sbíhající trestné činy spáchány z nedbalosti. Dále je věznice s dohledem určena pro pachatele, kteří dosud nebyli ve výkonu trestu odnětí svobody vůbec, a nebo nebyli ve výkonu trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin. O zařazení pachatele do věznice s dohledem může soud rozhodnout i tehdy, pokud byl pachatel již dříve odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin, avšak tento trest vůbec nevykonal. Nejmírnější způsob výkonu trestu se uplatní i tehdy, pokud pachatel byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody, avšak u tohoto odsouzení nastala fikce neodsouzení zahlazením odsouzení.

Zařazení do věznice s dozorem

O zařazení do věznice s dozorem rozhodne soud, pokud pachatel, kterému byl uložen trest za přečin spáchaný z nedbalosti, již byl ve výkonu trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin. Stejně tak soud zařadí do věznice s dozorem pachatele, kterému byl uložen trest za úmyslný trestný čin ve výměře nepřevyšující tři roky a který dosud nebyl ve výkonu trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný čin. Pokud byl trestný čin uložen za souběh, postačí, když aspoň jeden z trestných činů byl spáchán úmyslně. Úmyslným trestným činem zde může být jak přečin, tak i zločin, a není rovněž vyloučeno, že by se mohlo jednat o zvlášť závažný zločin. Trest odnětí svobody nesmí převyšovat tři roky, tudíž není rozhodující, jaká je stanovená trestní sazba za spáchaný trestný čin.

Zařazení do věznice s ostrahou

Do věznice s ostrahou soud zařadí pachatele závažnějších trestných činů. V § 56 odst. 2 písm. c) TrZ je obsaženo negativní vymezení, kdy je stanoveno, že do věznice s ostrahou zařadí soud pachatele, který byl odsouzen za úmyslný trestný čin, a nejsou splněny současně

¹⁴ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, I. vydání, Praha, C.H.Beck, 2009, s. 663

podmínky pro umístění do věznice s dozorem nebo do věznice se zvýšenou ostrahou. Dále pachatele, který byl odsouzen pro přečin spáchaný z nedbalosti a nebyl zařazen pro výkon trestu odnětí svobody do věznice s dohledem nebo s dozorem. Z tohoto vyplývá, že soud do věznice s ostrahou zařadí pachatele, pokud nemůže být zařazen do věznice mírnějšího typu, a nebo pokud nejsou dány podmínky pro zařazení pachatele do věznice přísnějšího typu. Do věznice s ostrahou tedy může být zařazen pachatel, který byl odsouzen např. za úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody nepřevyšujícímu tři roky, jestliže již byl v minulosti ve výkonu trestu odnětí svobody pro úmyslný trestný. Stejně tak i za nedbalostní přečin, pokud nebyl zařazen do věznice s dohledem ani do věznice s dozorem.

Zařazení do věznice se zvýšenou ostrahou

Věznice se zvýšenou ostrahou je nejprísnejší typ věznice a je určena pro pachatele nejzávažnějších trestných činů. Soud zařadí do věznice se zvýšenou ostrahou pachatele, kterému byl uložen výjimečný trest, trest odnětí svobody za trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, za zvlášť závažný zločin v trvání nejméně osmi let a za úmyslný trestný čin, kdy pachatel v posledních pěti letech uprchl z vazby nebo výkonu trestu. Výjimečným trestem se rozumí trest odnětí svobody nad dvacet do třiceti let a trest odnětí svobody na doživotí. U výjimečného trestu na doživotí nemůže být pachatel zařazen do mírnějšího typu věznice. Pokud jde o zvlášť závažný zločin, musí být trest odnětí svobody uložen ve výměře nejméně osm let.

Pachatel však může být zařazen i do věznice jiného typu, jak vyplývá z ustanovení § 56 odst. 3 TrZ, jestliže vzhledem k závažnosti trestného činu, k povaze a stupni narušení pachatele bude mít soud za to, že působení na pachatele, aby vedl řádný život, bude lépe zajištěno v jiném typu věznice. Odchylné zařazení může být jak z režimu přísnějšího do režimu mírnějšího, tak i naopak. Východiskem pro takové zařazování pachatelů je větší možnost jejich nápravy a vyšší ochrana společnosti. Proto musí soud v každém jednotlivém případě posuzovat, zda je odchylné zařazení pro pachatele vhodné. Stupeň a povaha narušení pachatele je patrná i z toho, jaký spáchal trestný čin, z jakých pohnutek nebo za jakých okolností. Rovněž soud přihlédne i k osobě pachatele, jeho osobním, rodinným a majetkovým poměrům a k jeho způsobu života.

3.3.2 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody

Soud může podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu. Povolení podmíněného odkladu výkonu trestu odnětí svobody se netýká výkonu ostatních trestů uložených vedle tohoto trestu.¹⁵

Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody je alternativou krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody. Soud jej uloží pachateli, který spáchal méně závažný trestný čin. Může být uloženo i pachateli méně závažného trestného činu, kdy je třeba určitým způsobem kontrolovat a usměrňovat jeho chování, podporovat jej a pomáhat mu během stanovené zkušební doby k tomu, aby vedl řádný život. Podstata tohoto trestu má základ v tom, že pachatel je pravomocně uznán vinným a je mu uložen trest odnětí svobody v určité délce. Výkon nepodmíněného trestu se však odkládá a po uplynutí určité doby a splnění zákonem uložených podmínek odsouzený trest vůbec nevykoná. Fakticky se mu tedy výkon trestu promine. Tato podoba trestu odnětí svobody by měla mít značný výchovný vliv na pachatele. Soud vychází předně z toho, že celé trestní stíhání, vyslovení viny a uložení trestu a hrozba nepodmíněným výkonem trestu odnětí svobody bude mít na pachatele takové výchovné působení, jako přímý výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody. Odsouzenému je možné ukládat přiměřená omezení a povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život. Takto může soud uložit odsouzenému, aby se podrobil výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace, podrobil se programu sociálního výcviku a převýchovy, podrobil se léčbě závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením, zdržel se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob, zdržel se hazardních her, hraní na hracích automatech a sázení, zdržel se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek, uhradil dlužné výživné nebo jinou dlužnou částku, veřejně se omluvil poškozenému nebo poskytnul poškozenému přiměřené zadostiučinění. Povinnosti a omezení jsou součástí trestu, resp. výroku o trestu. Podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody může soud, jestliže trest odnětí svobody nepřevyšuje tři léta. O výši trestu odnětí svobody rozhoduje soud v odsuzujícím rozhodnutí, kterým je rozsudek nebo trestní příkaz. Odsouzený musí vést ve zkušební době řádný život. Stanovená zkušební doba slouží k tomu, aby na

¹⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 81

pachatele výchovně a příznivě působila. Spolupůsobit na pachatele může i zájmové sdružení občanů na pracovišti odsouzeného nebo v místě jeho bydliště. Soud během plynutí zkušební doby sleduje chování odsouzeného. Zkušební doba je taktéž stanovena v odsuzujícím rozhodnutí a počíná běžet právní mocí takového rozhodnutí, resp. výroku o trestu. Může být stanovena v rozmezí od jednoho do pěti let. Je možné ji prodloužit v případě, že se pachatel nechová řádně, avšak tak, aby ani po prodloužení nepřesáhla hranici pěti let. Zkušební doba však nemůže být zkrácena a před jejím uplynutím nelze vyslovit, že se odsouzený osvědčil.

Pokud odsouzený vede během zkušební doby řádný život a podrobí se uloženým podmínkám, soud vysloví, že se osvědčil. Jestliže však řádný život nevedl, rozhodne soud, že se trest vykoná. O tom, že se trest vykoná, může rozhodnout ještě před uplynutím zkušební doby. Jestliže soud neučiní rozhodnutí o osvědčení do jednoho roku od uplynutí konce zkušební doby nebo o tom, že se trest vykoná, má se za to, že se odsouzený osvědčil. Takto vzniká tzv. fikce osvědčení. Na tom, že soud nerozhodne o osvědčení či neosvědčení do jednoho roku od uplynutí zkušební doby, nesmí nést odsouzený vinu.

3.3.3 Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem

Tuto podobu trestu odnětí svobody lze uložit za stejných podmínek, jako u podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody. Rozdílem však je, že u podmíněného odsouzení trestu odnětí svobody s dohledem je zapotřebí více sledovat chování odsouzeného a poskytovat mu případnou pomoc během zkušební době. Proto se nad pachatelem vyslovuje dohled. I zde je stanovena zkušební doba ve výši jeden rok až pět let, která běží od právní moci odsuzujícího rozhodnutí. Pachateli mohou být uloženy přiměřené povinnosti a omezení k tomu, aby vedl řádný život. Stejně tak mu může být uložena povinnost nahradit škodu, kterou trestným činem způsobil. Pojem a účel dohledu jako takový vymezuje ustanovení § 49 TrZ následovně:

Dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele s úředníkem Probační a mediační služby (dále jen „probační úředník“), spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu dohledu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona.

Účelem dohledu je:

- a) sledování a kontrola chování pachatele, čímž je zajišťována ochrana společnosti a snížení možnosti opakování trestné činnosti,

b) odborné vedení a pomoc pachateli s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život.

Dohled nad pachatelem provádí probační úředník.¹⁶

Probační úředník stanoví pachateli trestného činu probační plán dohledu, který musí odsouzený plnit a musí s probačním úředníkem spolupracovat. Je povinen navštěvovat probačního úředníka ve lhůtách jím stanovených, musí probačního úředníka informovat o svém pobytu, zaměstnání a zdrojích obživy, umožnit probačnímu úředníkovi vstoupit do svého obydlí, kde se zdržuje. Pokud odsouzený závažně nebo opakovaně ruší podmínky dohledu, probační úředník bez zbytečného odkladu informuje soud. I u podmíněného odsouzení s dohledem musí být vysloveno, zda se odsouzený ve zkušební době osvědčil či neosvědčil.

3.3.4 Výjimečný trest

Výjimečným trestem se rozumí jednak trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let, jednak trest odnětí svobody na doživotí. Výjimečný trest může být uložen jen za zvlášť závažný zločin, u něhož to trestní zákon dovoluje.¹⁷ Výjimečný trest je zvláštním druhem nepodmíněného trestu. Může být stanoven na dobu delší, než je obecná nejvyšší horní hranice trestu odnětí svobody. Lze ho uložit jen za přesně vymezených podmínek, které jsou odlišné od ukládání trestu odnětí svobody. Zákonem je stanoven způsob výkonu tohoto trestu tak, že odsouzený jej musí vykonat jen ve věznicích se zvýšenou ostrahou.

Nevyšší možná výměra trestu odnětí svobody je obecně dvacet let. Výjimečný trest se však ukládá v rozmezí od dvaceti do třiceti let nebo na doživotí. Výjimečný trest soud uloží pouze za zvlášť závažný zločin a nebo za takový zločin, u kterého je jeho uložení výslovně dovoleno trestním zákoníkem. Zvlášť závažný zločin je úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nejméně deset let. Výjimečný trest musí být uveden jako sankce u příslušného trestného činu ve zvláštní části trestního zákoníku, tedy například u trestného činu vraždy, který byl spáchán za okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Dále může být uložen za nejzávažnější trestné činy obecně nebezpečné, za nejzávažnější trestné činy proti republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci, za nejzávažnější trestné činy vojenské a za nejzávažnější trestné činy proti lidskosti, míru a za

¹⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 49

¹⁷ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, § 54, odst. 1

válečné trestné činy. Pokud je pachatel uložen výjimečný trest od dvaceti do třiceti let, musí ho zpravidla vykonat ve věznici se zvýšenou ostrahou. Pro výkon takového trestu je tedy zařazen do nejpřísnějšího způsobu a režimu výkonu trestu. V případě, že byl pachatel uložen trest na doživotí, musí být zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou.

Trest odnětí svobody nad dvacet do třiceti let může být uložen pachatel za splnění stanovených podmínek, jimiž jsou buď velmi vysoká závažnost spáchaného zvláště závažného zločinu, kdy možnost nápravy pachatele musí být obzvláště ztížena a nebo uložení trestu nad dvacet do třiceti let musí být stanoveno ve zvláštní části trestního zákoníku.

Trest odnětí svobody na doživotí je nejpřísnější druh trestu, jaký je možno v naší republice uložit. Soud ho uloží pouze za ty nejzávažnější zvláště závažné zločiny vymezené v § 54 odst. 3 TrZ. Současně musí být splněny další předpoklady, kdy závažnost zvláště závažného zločinu musí být mimořádně vysoká vzhledem k zvláště zavrženíhodnému způsobu provedení trestného činu, nebo vzhledem k zvláště zavrženíhodné pohnutce a nebo k zvláště těžkému nebo těžko napravitelnému následku. Uložení trestu na doživotí je nutné pro ochranu společnosti a je vyloučeno, že by se pachatel polepšil trestem odnětí svobody nad dvacet do třiceti let. Zvláště zavrženíhodný způsob provedení činu můžeme spatřovat ve vyšší míře surovosti, zákeřnosti, brutality nebo zvrhlosti při provedení činu. Zvláště zavrženíhodná pohnutka je taková, která je v přímém rozporu s morálkou společnosti. Vyjadřuje ji morální bezcitnost, zvrhlost, pohrdavý postoj k lidskému životu. Zvláště těžký a těžko napravitelný následek představuje nenapravitelnou nebo jen velmi obtížně napravitelnou poruchu způsobenou zvláště závažným zločinem na nejvýznamnějších zájmech chráněných těmi ustanoveními trestního zákoníku, která dovolují uložení výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí.¹⁸ Pachatel, který byl odsouzen k trestu odnětí svobody nad dvacet do třiceti let, může být podmíněně propuštěn nejdříve po vykonání dvou třetin uloženého trestu. Pachatel, který byl odsouzen k výjimečnému trestu na doživotí, může být podmíněně propuštěn až po výkonu dvaceti let trestu odnětí svobody.

¹⁸ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, I. vydání, Praha, C.H.Beck, 2009, s. 642

4. Vykonávací řízení – obecně

Vykonávací řízení je jedním ze stádií trestního řízení a představuje jeho konečnou fázi. Jeho cílem je vykonat obsah rozhodnutí soudu, tedy odsuzujícího rozsudku nebo trestního příkazu. Výkon rozhodnutí však nemusí následovat po každém rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení. Takovým rozhodnutím je třeba rozhodnutí o odložení věci podle § 159a odstavec 2 trestního řádu. K výkonu rozhodnutí však ve většině případů dochází, a to prostřednictvím státního donucení. Trestní řád upravuje především výkon trestů, výkon ochranných opatření a zabezpečovací detence, ale také výkon vazby, vymáhání pořádkové pokuty a nákladů trestního řízení. V soudním řízení rozhodnutí vykonává, případně jeho výkon nařizuje předseda senátu. Rozhodnutí ve vykonávacím řízení, opatření potřebná k výkonu trestů a ochranných opatření, k vymáhání nákladů trestního řízení činí soud, který rozhodoval jako soud I. stupně. Vykonávací řízení trestní jako takové není jednotně upraveno v trestním řádu, ve většině případů je výkon jednotlivých výroků rozhodnutí upraven ve zvláštních prováděcích směrnících. Výkon některých trestů je podrobněji uveden například ve vyhlášce č. 1/2002 Sb., Vnitřním a kancelářským řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy.

S výkonem rozhodnutí jsou jednoznačně spjaty pojmy právní moc a vykonatelnost rozhodnutí. Právní moc je vlastnost rozhodnutí, která činí rozhodnutí závazným, nezměnitelným a konečným. Institut právní moci chrání občanská a lidská práva, neboť proti tomu, kdo byl pravomocně odsouzen, zproštěn obžaloby, nebo u něhož bylo trestní stíhání zastaveno, nemůže být znovu zahájeno trestní stíhání pro ten samý skutek. Avšak ani pravomocné rozhodnutí není absolutní, neboť zde máme institut mimořádných opravných prostředků. Další průlom do právní moci rozhodnutí je navrácení lhůty a nebo princip beneficium cohesionis, což je skutečnost, která svědčí ve prospěch obžalovaného nebo jiné zúčastněné osoby, a je k ní přihlíženo i při posuzování spoluobžalovaného nebo jiné zúčastněné osoby. Zásada beneficium cohesionis se uplatní i tehdy, když osoba podala odvolání, na základě kterého byl posléze změněn rozsudek. Změna rozsudku musí být rovněž ve prospěch osoby, která sice odvolání nepodala, avšak je v její prospěch důvod změny rozsudku.

Vykonatelnost rozhodnutí je další vlastností rozhodnutí. Pokud byla rozhodnutím v trestním řízení nějaká práva a povinnosti stanovena, je nutno je vykonat. Díky vykonatelnosti je možno vykonat to, co je rozsudkem nebo trestním příkazem stanoveno, a to proti vůli adresáta. Vykonatelná rozhodnutí mohou být i rozhodnutí dosud nepravomocná.

Obecně je právní moc podmínkou vykonatelnosti tam, kde je přípustný odkladný účinek u opravného prostředku.

4.1 Zásady pro výkon trestů

Zásady pro ukládání trestů vyplývají z ustanovení trestního řádu. Mezi ty nejdůležitější patří existence rozhodnutí soudu, kterým byl uložen trest nebo ochranné opatření, tedy rozsudek nebo trestní příkaz. Rozhodnutí musí být vykonatelné, kdy nabytím vykonatelnosti je možné přistoupit k okamžitému výkonu samotného rozhodnutí. Avšak zde existují výjimky, které dělíme na obecné a zvláštní. Mezi obecné výjimky patří stížnost pro porušení zákona, dovolání, návrh na povolení obnovy řízení, žádost o milost a zvláštní výjimky zahrnují těhotenství odsouzené nebo špatný zdravotní stav odsouzeného. Pokud odsouzený s výkonem trestu započal, měl by jej vykonat bez přerušení. Přerušení trestu je však možné v případě, odsouzený plní řádně program zacházení a dosahuje řádně účelu trestu. Výkon trestu musí odpovídat druhu uloženého trestu a jeho výměře uvedené v rozhodnutí. Tato zásada má také své specifika, neboť je využíván institut podmíněného propuštění a nebo změna způsobu výkonu trestu. K další zásadě patří vykonávání trestů a ochranných opatření z moci úřední, kdy orgány činné v trestním řízení jsou povinny je uskutečnit. Pokud rozhodnutí nebyla zrušena, musí být vykonána. Za správnost a vykonatelnost rozhodnutí odpovídá ten soud, který ho vydal. Orgány činné v trestním řízení spolupracují při výkonu trestů se zájmovými sdruženími občanů. Tímto se zajišťuje hlavně výchovný účel trestu. Zájmové sdružení je oprávněno za trestní stíhání nabídnout záruku a záleží na zvážení soudu, zda tuto záruku přijme. Zájmové sdružení občanů se zapojí do výchovného působení na pachatele, až když odsouzený začne trest vykonávat. K závěrečnému výčtu zásad pro výkon trestů můžeme zařadit zásadu, že zákonná úprava musí zajišťovat především výchovný účinek výkonu trestu a výkon trestu by měl následovat okamžitě po vykonatelnosti rozhodnutí. Nad samotným výkonem trestů musí být kontrola, kterou zajišťují kontrolní orgány resortu, které výkon realizují. Dozor nad výkonem trestů odnětí svobody provádí státní zástupce krajského státního zastupitelství.

5. Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody

Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody je upraven v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), dále jen TrŘ a to v § 320 a násl. Obecná ustanovení stanoví způsob výkonu trestu, kdy tento je upraven zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Obecná ustanovení určují i působnost soudů tak, že rozhodnutí související s výkonem trestu činí soud, v jehož obvodu odsouzený trest vykonává, a o společném způsobu výkonu postupně uložených trestů rozhoduje taktéž soud, v jehož obvodu odsouzený trest vykonává. Trest odnětí svobody může být vykonáván pouze ve věznicích.

5.1 Nařízení výkonu trestu

V rámci zásady rychlosti řízení a zásady oficiality musí předseda senátu nařídit výkon trestu co nejrychleji po nabytí právní moci rozsudku. Jen tak je možné dosáhnout účelu trestu co nejlépe. Jestliže rozhodnutí nabylo právní moci a vykonatelnosti částečně, musí být v této části neprodleně vykonáno. Jakmile se rozhodnutí, podle něhož se má vykonat nepodmíněný trest odnětí svobody, stalo vykonatelným, předseda senátu příslušné věznici zašle nařízení výkonu trestu a vyzve odsouzeného, je-li na svobodě, aby trest ve stanovené lhůtě nastoupil.¹⁹ Nařízení výkonu trestu je písemné, vydává ho předseda senátu pro:

- a) vazební věznici, v níž je odsouzený ve vazbě
- b) věznici, v níž odsouzený vykonává trest
- c) věznici, v jejímž obvodu má odsouzený bydliště nebo pobyt, je-li na svobodě

Nařízení výkonu trestu se zasílá věznici dvojmo s opisem rozsudku nebo trestního příkazu soudu I. stupně, případně i rozhodnutí soudu II. stupně. U podmíněného odsouzení nebo podmíněného propuštění se zasílá i usnesení o tom, že se trest nebo jeho zbytek vykoná. Je-li odsouzených více, nařízení výkonu trestu se vyhotovuje pro každého odsouzeného zvlášť. Stejně tak pokud bude uloženo jedním rozhodnutím více trestů, vyhotoví se nařízení výkonu trestu pro každý trest zvlášť. Náležitosti nařízení výkonu trestu jsou obsaženy v instrukci Ministerstva spravedlnosti č. 1/2002 Sb., kterou se vydává Vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy. Nařízení výkonu trestu musí obsahovat den, kdy má odsouzený trest nastoupit, do kterého typu věznice byl zařazen, zápočet vazby nebo trestu,

¹⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), § 321, odst. 1

předchozí tresty odsouzeného a kdy tyto vykonal. Vazba se započítává od doby, kdy byl odsouzený vzat do vazby do dne nařízení výkonu trestu nebo do propuštění z vazby. Trest se započítává rovněž od doby, kdy odsouzený nastoupil výkon trestu do dne vydání nového nařízení výkonu trestu a nebo do doby, kdy trest vykonal. Pokud byla osoba vícekrát trestána, uvedou se tresty uložené v posledních deseti letech. Pokud byl odsouzenému uložen i trest vyhoštění, musí se rovněž do nařízení výkonu trestu uvést. Jestliže se odsouzený nachází ve vazbě, je soud povinen co nejdříve vydat nařízení výkonu trestu. Pokud je rozhodnutí pravomocné pouze u jednoho z odsouzených, soud neprodleně nařídí výkon trestu, aniž by čekal na právní moc u ostatních odsouzených. Pokud je během trestního řízení vypracován na osobu odsouzeného znalecký posudek, také se zasílá jeho opis spolu s nařízením výkonu trestu do věznice. Jestliže je odsouzený na svobodě, soud spolu s nařízením výkonu trestu zašle odsouzenému výzvu k nástupu trestu, ve které je uvedena věznice, do které má odsouzený výkon trestu nastoupit, a stanoví mu k tomuto lhůtu. Odsouzeného poučí, že pokud ve stanovené lhůtě nenastoupí výkon trestu, bude do něho dodán. Přiměřená lhůta je odsouzenému stanovena proto, aby si mohl před nástupem do výkonu trestu zařídit své záležitosti. Jakmile odsouzený nastoupí, věznice vrátí soudu jedno vyhotovení nařízení výkonu trestu s uvedením, kdy trest nastoupil, zda nastoupil sám nebo byl předveden Policií ČR, příp. kdy bude pravděpodobný nástup výkonu trestu. Pokud odsouzený sám do věznice nenastoupí, věznice tuto skutečnost bezprostředně oznámí soudu, který nařízení výkonu trestu vydal. Ten poté vydá příkaz k dodání do výkonu trestu. Příkaz k dodání do výkonu trestu bude rovněž vydán, je-li obava, že odsouzený uprchne. Tato musí být odůvodněna konkrétními skutečnostmi a spočívá v důvodném podezření, že odsouzený se bude výkonu trestu vyhýbat útekem (ať již do ciziny nebo tak, že se bude zdržovat na neznámém místě v tuzemsku).²⁰ Příkaz k dodání do výkonu trestu je adresován Policii České republiky v obvodu soudu, kde má odsouzený bydliště. Když není pobyt odsouzeného znám, je tato informace sdělena Policii České republiky v příkazu k dodání do výkonu trestu s tím, aby byl pobyt odsouzeného vypátrán. Pokud odsouzený sám nastoupí výkon trestu, soud příkaz k dodání do výkonu trestu odvolá u toho policejního orgánu, kterému byl adresován.

²⁰ Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F. Trestní řád, Komentář, II. díl, 4. vydání, Praha, C.H.Beck, 2002, s.1918

5.2 Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Zvláštní právní úprava výkonu trestu odnětí svobody vyplývá ze samotného charakteru trestu, neboť je jím výrazně zasahováno do základních lidských práv a svobod. Proto meze a pravidla pro výkon takového trestu musí být přesně vymezena. V tomto zákoně jsou jak stanovena práva a povinnosti odsouzených, tak vězeňské služby. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody se skládá ze šesti hlav, které se člení na jednotlivé díly.

První dvě hlavy tohoto zákona se zabývají obecnými ustanoveními, místem výkonu trestu v objektech nespravovaných vězeňskou službou a právy odsouzených. V obecných ustanoveních máme obsaženo, že prostřednictvím výkonu trestu odnětí svobody se dosahuje účelu trestu. Mezi hlavní zásady vyjmenované v tomto zákoně patří výkon trestu zachovávající lidskou důstojnost a zacházení s odsouzenými tak, aby škodlivé účinky zbavení osobní svobody byly co nejmenší, avšak takovým způsobem, aby byla zajištěna ochrana společnosti. Další zásadou je zachování zdraví odsouzených. Pokud je to možné, měly by se podporovat postoje a dovednosti, které umožní odsouzenému po vykonání trestu a propuštění na svobodu vést samostatný život. Vězeňská služba zajišťuje průběh výkonu trestu, hlídá odsouzené a určuje metody zacházení s odsouzenými, může jim dávat pokyny a příkazy. Výkon trestu probíhá ve věznicích nebo ve zvláštním oddělení vazební věznice. Věznice se člení dle způsobu vnějšího střežení a zajištění vnitřní bezpečnosti. Do výkonu trestu odnětí svobody může věznice přijmout odsouzeného jen na základě písemného nařízení výkonu trestu vydaného soudem. Odděleně se umísťují muži od žen, dospělí od mladistvých, recidivisté od prvoodsouzených, odsouzení za úmyslné trestné činy od odsouzených za nedbalostní trestné činy, s duševními poruchami a poruchami chování, s ochranným léčením a ti, kteří nemohou být pracovně zařazeni. V průběhu výkonu trestu odnětí svobody může soud rozhodnout o přearazení odsouzeného do jiného typu věznice. Takto může rozhodnout buď na návrh ředitele věznice nebo na návrh odsouzeného. Je zde i upravena možnost založení věznice v jiném objektu, kdy vlastník objektu s tímto musí souhlasit a musí uzavřít smlouvu o zřízení věcného břemene. Odpovědnost za odsouzené však spočívá na Vězeňské službě ČR. Práva, resp. i povinnosti odsouzených jsou zakotveny v Hlavě II. Každá věznice má stanoven vnitřní řád věznice. Ve výkonu trestu je garantována rovnost práv, což znamená, že všichni odsouzení mají stejná práva a povinnosti a jsou si rovni. Mají právo na jídlo v takové míře, aby je udrželo zdravé, každý odsouzený musí mít svou postel a prostor, kam si může uschovat své věci, rovněž oděv musí chránit jejich zdraví. Odsouzení mají právo na osmihodinovou

dobu spánku, na čas vymezený pro osobní hygienu, úklid a stravování, mají také zaručeno právo na zdravotní péči. Pokud není odsouzený ve výkonu trestu zaměstnán, má právo na kapesné ve výši 100,-Kč měsíčně. K dalším právům patří přijímání a odesílání korespondence, tato korespondence však může být kontrolována. V odůvodněných případech mohou užívat telefon, mají právo přijímat návštěvy, avšak v čase vymezeném ředitelem věznice, a to celkem tři hodiny měsíčně. Zajišťuje se jim právo na duchovní a sociální služby, na nákup potravin a věcí osobní potřeby, na používání jiných věcí, jako jsou například společenské hry. Mohou přijímat balíčky, a to dvakrát ročně na narozeniny a Vánoce, a mají právo na příjem peněz a nakládání s nimi. Dále jim je zaručena ochrana jejich práv a mají možnost využívat prostředky právní ochrany, jakými může být třeba podání stížnosti. Odsouzení však nemají jen práva, ale hlavně povinnosti. Odsouzený je ve výkonu trestu povinen dodržovat stanovený pořádek a kázeň, plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby, pracovat, pokud je mu přidělena práce a není uznán dočasně práce neschopným nebo není po dobu výkonu trestu uznán zdravotně nezpůsobilým k výkonu práce, plnit úkoly vyplývající z programu zacházení, šetrně zacházet se svěřenými věcmi, nepoškozovat cizí majetek, dodržovat zásady slušného jednání s osobami, s nimiž přichází do styku, a i jinak zachovávat ustanovení vnitřního řádu věznice.²¹ Odsouzený se musí podrobit osobní prohlídce, kontrole svých osobních věcí, strpět úkony při zjišťování jeho totožnosti, dodržovat hygienu. Má zakázáno požívat alkoholické nápoje a návykové látky, hrát o peníze, tetovat se nebo někoho jiného, předstírat nemoc nebo své zdraví úmyslně poškozovat. Ti, co jsou pracovně zařazeni, jsou povinni pracovat. Za práci musí být odměněni. Pokud jsou u odsouzeného předpoklady pro vzdělávání, zpravidla mu to věznice umožní. Pokud mají denní formu studia, považují se za pracovně zařazené. Dále mají obecně povinnost hradit náklady výkonu trestu, od této povinnosti však mohou být osvobozeni. Odsouzení mají rovněž odpovědnost za škodu, kterou způsobí Vězeňské službě tím, že zaviněně nedodržují povinnosti při plnění pracovních úkolů.

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody upravuje odlišný výkon trestu odnětí svobody u některých skupin odsouzených, jimiž jsou mladiství, ženy, odsouzení trvale pracovně nezařaditelní, s duševními poruchami a poruchami chování, doživotně odsouzení a cizinci. Také obsahuje ustanovení o věznicích pro místní výkon trestu, které jsou zřizovány ministrem spravedlnosti. Se zřízením musí souhlasit obec, ve které má být věznice zřízena, a tato obec se podílí na zajišťování chodu věznice. V takové věznici je možno vykonávat trest nebo jeho

²¹ Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody, § 28 odst. 1

zbytek, který nepřesahuje 6 měsíců, a v průběhu takového výkonu trestu musí odsouzení vykonávat práce ve prospěch obce. Dále je v tomto zákoně upraveno propouštění odsouzených, kdy věznice je povinna odsouzeného propustit po vykonání trestu, který mu byl vymezen soudem, po obdržení příkazu k propuštění na svobodu, který vydává soud, po nařízení propuštění státním zástupcem, který vykonává dozor nad výkonem trestu nebo po rozhodnutí prezidenta republiky o udělení milosti.

5.2.1 Program zacházení s odsouzenými

Zacházení s odsouzenými vymezuje samostatně Hlava III. zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. K dosažení účelu výkonu trestu věznice stanoví pro každého odsouzeného program zacházení jako základní formu cílevědomého a komplexního působení na odsouzeného.²² Program zacházení je zaměřený na celou osobnost odsouzeného, skládá se z vzdělávacích, volnočasových, pracovních, tréninkově terapeutických a extramurálních programů. Vypracovává se na odsouzeného na základě komplexní zprávy o jeho osobě, jenž má trest nebo jeho zbytek vyšší než tři měsíce. Obsahuje přesně stanovený cíl, metody zacházení s odsouzeným, způsob a četnost hodnocení. Součástí programu zacházení je i určení způsobu zaměstnávání odsouzeného nebo jeho vzdělávání. Odsouzený je povinen zapojit se do základního programu, který je tvořen pracovními aktivitami.

Program zacházení můžeme rozčlenit dle zaměření na pracovní aktivity, vzdělávací aktivity, speciální výchovné aktivity, zájmové aktivity a oblast utváření vnějších vztahů. Pracovními aktivitami se rozumí zaměstnávání odsouzených, práce pro zabezpečení každodenního provozu věznice a pracovní terapie vedená odborným vzděláváním. Vzdělávací aktivity zahrnují vzdělávání zajištěné středním odborným učilištěm, učilištěm a odborným učilištěm a nebo vzdělávání pod vedením zaměstnanců oddělení výkonu trestu. Vzdělávací aktivity mohou být vedeny i prostřednictvím korespondenčních kurzů, a nebo prostřednictvím systému školství v České republice, tedy školami základními, středními, vyššími odbornými a vysokými. Speciálními výchovnými aktivitami se rozumí individuální a skupinová speciální pedagogická a psychologická působení, které organizují zaměstnanci k tomu určené. Jsou jimi terapeutická působení (sociální výcvik, psychoterapie, pohybová terapie), sociálně právní poradenství a trénink zvládání vlastní agresivity. Zájmové aktivity by

²² Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, § 40 odst. 2

měly rozvíjet schopnosti, vědomosti a sociální dovednosti odsouzených. Vyskytují se jak ve formě individuální, tak i ve formě skupinové. Zabezpečují je zaměstnanci s potřebným odborným vzděláním. Odsouzení mají dále právo využívat vězeňskou knihovnu, odebírat knihy a publikace, mohou se rovněž podílet na vydávání vlastního časopisu a je jim umožněno sledovat televizi a poslouchat rozhlas.

Pokud se odsouzený během výkonu trestu chová řádně a projevuje odpovědný přístup k výkonu trestu, je možné mu uložit odměnu, kterou může být například pochvala nebo přerušení výkonu trestu. Jestliže však odsouzený poruší zákonem stanovené povinnosti, pořádek nebo kázeň, bude kázeňsky potrestán. Mezi kázeňské tresty patří mimo jiné důtka, pokuta až 1.000,--Kč nebo umístění do samovazby až na 20 dnů. Jakmile odsouzený splní podmínky pro uložení odměny, kázeňský trest mu může být zahrazen. Zahrazením kázeňského trestu se na odsouzeného hledí, jako by nebyl kázeňsky potrestán.

5.2.2 *Vězeňství v současnosti*

V České republice se nachází celkem třicetšest věznic, z toho je jich deset vazebních a dvě jsou detenčními ústavy. Ke dni 28.2.2011 se ve věznicích v České republice nachází celkem 18.777 dospělých vězňů, z toho 17.630 mužů a 1.147 žen. Podle statistik se počet vězňů v naší republice stále zvyšuje. Důsledkem toho může být hektický vývoj společnosti, kdy každý touží po uznání a majetku, a proto narůstá a je stále rozsáhlejší majetková trestná činnost. Také na tom má určitý podíl i nová trestná činnost, kterou způsobuje drogová kriminalita či internetové pirátství. V současné době jsou věznice přeplněné, z tohoto důvodu pracovníci vězeňské služby pracují ve skupině většího počtu odsouzených a nemají tak možnost se každému vězni individuálně věnovat a tím posilovat jeho motivace k řádnému způsobu života po propuštění na svobodu. Naše věznice nemají dostatek finančních prostředků pro zajištění řádného výkonu trestu. Z toho vyplývá nedostatek osob zajišťujících výkon trestu, nemůže být zdokonalován program zacházení s odsouzenými, nemohou být vybudovány nové věznice a odsouzení budou stále stísněni v malých místnostech. Alespoň se podařilo zvýšit zaměstnanost vězňů, kdy ze stávajících dlouhodobých čtyřiceti procent činí zaměstnanost již procent šedesát, což je alespoň nějaká pozitivní zpráva.

5.3 Odklad a přerušení výkonu trestu

Aby soud mohl odložit výkon trestu, musí z lékařské zprávy o hospitalizaci odsouzeného v lůžkovém zdravotnickém zařízení vyplývat, že výkon trestu by ohrozil jeho život nebo zdraví. Soud takto odloží trest na nezbytnou dobu. Pokud však předseda senátu nemá za to, že jsou splněny podmínky pro odklad trestu, vyzve odsouzeného k nástupu výkonu trestu a zároveň ho vyzve, aby zprávu o svém zdravotním stavu předložil věznici. Když věznice zjistí ze zpráv předložených odsouzeným, že výkon trestu není možný, podá návrh soudu na odklad nebo přerušení výkonu trestu. U těhotné matky nebo matky novorozeného dítěte se výkon trestu odkládá na dobu jednoho roku po porodu. Rozhodnutí o odkladu trestu znamená, že po dobu, která je uvedena v rozhodnutí, nemůže odsouzený trest vykonávat. Rozhoduje o něm předseda senátu soudu, který ve věci rozhodl jako soud prvního stupně. Rozhodnout může i z úřední povinnosti, když zjistí, že pro odklad výkonu trestu jsou splněny podmínky. Takový postup je možné uplatnit jen do doby, než odsouzený výkon trestu odnětí svobody nastoupí. Pokud je již ve výkonu trestu, nemůže mu být výkon trestu odložen. Odložen může být trest odnětí svobody v jakékoliv výměře, a to na dobu, dokud se zdravotní stav odsouzeného nezlepší natolik, aby mohl trest vykonat. U těhotné ženy nebo matky novorozeného dítěte je podstata v tom, že matka může donosit dítě a řádně o něj pečovat po porodu určitou dobu. Zde je však podmínka, že dítě se musí narodit živé a matka musí o své dítě pečovat. O tom, že byl povolen odklad výkonu trestu, musí být obeznámena věznice, které bylo zasláno nařízení výkonu trestu. Soud může odložit i trest nepřevyšující jeden rok, pokud k tomu odsouzený má důležité důvody, a to na dobu maximálně tří měsíců ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí, podle kterého se má vykonat nepodmíněný trest odnětí svobody. Předseda senátu může odložit výkon trestu na další tři měsíce, a to pro zvlášť závažné důvody za předpokladu, že by měl výkon trestu mimořádně těžké následky pro odsouzeného nebo jeho rodinu. Takto lze nepodmíněný trest odnětí svobody odložit nejdéle na půl roku od vykonatelného rozhodnutí, kterým byl trest uložen. Jakmile je však obava, která musí být podložena, že odsouzený uprchne nebo se bude výkonu trestu vyhýbat, předseda senátu odklad výkonu trestu odvolá.

Přerušení výkonu trestu přichází v úvahu, pokud odsouzený těžce onemocní a je ve výkonu trestu. Předseda senátu v tomto případě může přerušit výkon trestu na potřebnou dobu. U těhotné ženy nebo matky dítěte mladšího jednoho roku výkon trestu předseda senátu přeruší vždy. Jako těžkou nemoc můžeme považovat nemoc, která odsouzeného ohrožuje

bezprostředně na jeho životě, nebo taková nemoc, která musí být léčena ihned, a nelze čekat, až odsouzený bude propuštěn z výkonu trestu. Těžká nemoc se prokazuje zprávou od lékaře, odborným vyjádřením nebo znaleckým posudkem. Při rozhodování předseda senátu vychází ze závažnosti nemoci, možnosti léčby odsouzeného během výkonu trestu a rovněž přihlédne ke zbytku trestu, který odsouzenému zbývá vykonat.

5.4 Přearazení odsouzeného do jiného typu věznice

Během výkonu trestu odnětí svobody může soud rozhodnout o přearazení odsouzeného do věznice jiného typu, který se od věznice, v níž dosud odsouzený trest vykonává, může lišit o jeden stupeň. O přearazení odsouzeného do věznice s mírnějším režimem rozhodne soud tehdy, jestliže chování odsouzeného a způsob, jakým si plní povinnosti, odůvodňují závěr, že přearazení přispěje k jeho nápravě.²³ Jestliže však odsouzený ruší daný pořádek nebo kázeň a nebo během výkonu spáchal další trestný čin, za který byl pravomocně uznán vinným, soud ho může přearadit do věznice s přísnějším režimem. Soud může přearadit pouze odsouzeného, který je fakticky ve výkonu trestu odnětí svobody, jelikož důvody pro rozhodnutí o přearazení do jiného typu věznice mohou vzniknout jen během výkonu trestu odnětí svobody. Záleží na chování odsouzeného a dalších okolnostech, které mohou ovlivňovat rozhodnutí. Rozhodnutím o přearazení se mění výrok odsuzujícího rozsudku, kterým byl odsouzený pravomocně zařazen do toho kterého typu věznice. Návrh na přearazení odsouzeného může podat ředitel věznice, odsouzený nebo státní zástupce. Soud však může rozhodnout i z moci úřední, tedy bez podání takového návrhu. Návrh na přearazení je ředitel věznice povinen podat, když přearazení odsouzeného napomůže dosažení účelu výkonu trestu. Odsouzeného je možné přearadit vždy pouze o jeden stupeň, tedy o rozdíl toho typu věznice, kde trest vykonává a toho, kam má být přearazen. Typy věznic jsou čtyři a trestní zákoník je upravuje od nejmírnější po nejpřísnější.

Pro přearazení do mírnějšího typu musí být splněny současně dvě podmínky. První podmínkou je chování odsouzeného a způsob plnění si svých úkolů a druhou podmínkou je, že přearazení musí přispět k nápravě odsouzeného. Soud si vyžaduje hodnocení z věznice o chování odsouzeného, ze kterého musí vyplývat, že odsouzený řádně plní program zacházení, chová se slušně vůči všem osobám, se kterými se setká. Významné pro rozhodnutí

²³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 57, odst. 2

bude, zda hradí řádně výživné, zda se snaží nahradit škodu, kterou trestnou činností způsobil, nebo zda je v kontaktu se svojí rodinou. Rovněž soud bude přihlížet k jeho kázeňským odměnám a trestům. Mírnější typ věznice by měl zajišťovat ještě větší kladné působení na výkon trestu, aby se nadále rozvíjely jeho osobnostní pozitivní stránky, a aby odsouzený již nepáchal další trestnou činnost.

Do přísnějšího typu věznice soud odsouzeného přeřadí, pokud odsouzený závažně a zaviněně poruší nebo opakovaně porušuje pořádek a kázeň a nebo byl uznán vinným pro trestný čin, který spáchal ve výkonu trestu odnětí svobody. Závažným bude porušení, které v těchto směrech vybočuje z běžných kázeňských přestupků a vyžaduje důraznější opatření než jen uložení kázeňského trestu, byť přísného.²⁴ O tom, zda odsouzený závažně porušil své povinnosti nebo pořádek, rozhoduje soud, jenž rozhoduje o žádosti na přeřazení odsouzeného. Není důležité, zda byl odsouzenému za takové jednání věznicí uložen kázeňský trest. Za opakované porušování je možno považovat i případy, které nejsou tak závažné, těchto porušení je však vyšší počet. Zákon nestanoví kolik takových opakování musí být, ani dobu mezi jednotlivými případy. Jestliže byl odsouzený uznán vinným pro další trestný čin, pro přeřazení je rozhodující právní moc rozsudku a výrok o vině. Není rozhodující druh a výměra trestu. Není také rozhodující, zda byl trestný čin spáchán úmyslně nebo se jednalo o nedbalostní trestný čin. Avšak u nedbalostního trestného činu by měl soud vzít v úvahu, zda přísnější typ věznice bude vhodný k dosažení účelu trestu a toto řešení je skutečně nezbytné.

Omezující podmínky u přeřazování odsouzených do mírnějšího typu věznice, pokud jsou zařazení do věznice se zvýšenou ostrahou, upravuje § 57 odst. 4 TrZ tak, že odsouzený nemůže být přeřazen, pokud mu byl uložen výjimečný trest na doživotí a z tohoto trestu dosud nevykonal nejméně deset let a nebo odsouzený, který dosud nemá vykonánu nejméně jednu čtvrtinu uloženého trestu. U výjimečného trestu na doživotí musí odsouzený skutečně vykonat deset let tohoto trestu odnětí svobody, když faktický výkon výjimečného trestu na doživotí nelze přerušit, ani nemůže dočasně opustit věznici pro návštěvu nebo pro plnění programu zacházení. Do vykonaného trestu se odsouzenému samozřejmě započítává doba, po kterou byl ve vazbě.

²⁴ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139, Komentář, I. vydání, Praha, C.H.Beck, 2009, s. 678

5.5 Podmíněné propuštění

Podmíněné propuštění je institut, který představuje zmírnění trestu odnětí svobody, jelikož trest odnětí svobody se stanovuje na přesně vymezenou dobu. Trestní zákoník umožňuje podmíněné propuštění při dosažení účelu výkonu trestu ještě před jeho celým výkonem, za podmínky, že další výkon trestu odnětí svobody již není potřeba vzhledem k nápravě pachatele. Při ukládání trestu nelze předjímat, jaký bude mít trest, respektive jeho výkon účinek, a proto je v trestním řádu upravena možnost propuštění odsouzeného ještě předtím, než vykoná celý trest. Avšak i když je odsouzený podmíněně propuštěn, je mu stanovena přiměřená zkušební doba a jeho chování se v této zkušební době nadále sleduje. Podmíněně propustit může odsouzeného pouze soud, a to na návrh státního zástupce, ředitele věznice, v níž odsouzený trest odpykává, odsouzeného, ale i bez takového návrhu, kdy rozhodne z vlastního podnětu. O podmíněném propuštění soud rozhoduje ve veřejném zasedání. V případě, že soud návrh zamítne, lze podat další až po uplynutí jednoho roku od právní moci zamítavého rozhodnutí. Okresní soud, v jehož obvodu se trest odnětí svobody vykonává, si vyžádá zprávu z věznice, tzv. hodnocení o chování a pracovní morálce odsouzeného a o dosaženém stupni jeho převýchovy. V hodnocení může ředitel věznice uvést, zda se k podmíněnému propuštění připojuje či nikoliv. V hodnocení jsou uvedeny pochvaly či kázeňské tresty uložené odsouzenému. Okamžikem vykonatelnosti usnesení o tom, že se odsouzený podmíněně propouští, musí předseda senátu vydat příkaz k tomu, aby byl odsouzený ihned propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody. Jestliže si odsouzený do usnesení okresního soudu podá stížnost a o podmíněném propuštění rozhodne krajský soud, jako soud stížnostní, vydá příkaz k propuštění odsouzeného předseda senátu soudu II. stupně. Současně s příkazem k propuštění odsouzeného připojí i opis usnesení o podmíněném propuštění, a nebo jej zašle věznici dodatečně. Ve většině případů dochází k podmíněnému propuštění za stanovení dohledu, který provádí Probační a mediační služba ČR. Podmíněně propuštěnému jsou stanovena určitá omezení nebo přiměřené povinnosti, motivující jej k tomu, aby vedl řádný život. Lhůta pro podání návrhu na podmíněné propuštění je obecně stanovena trestním zákoníkem po výkonu poloviny uloženého trestu odnětí svobody. Byl-li pachatel odsouzen k více trestům, které dosud nemá vykonány, polovina se počítá ze součtu všech postupně uložených trestů. V tomto případě však v usnesení musí být uvedeny všechny tresty, ze kterých se odsouzený propouští, neboť se považují za jeden trest. Před výkonem poloviny trestu odnětí svobody může být odsouzený podmíněně propuštěn, avšak pouze v případě, že

byl pravomocně uznán vinným za přečin a během výkonu trestu odnětí svobody se vzorně choval a řádně plnil své povinnosti. I zde se musí ředitel ve svém stanovisku kladně vyjádřit k podmíněnému propuštění. Záporné vyjádření má za následek, že soud odsouzeného nemůže předčasně podmíněně propustit. Na odsouzeného, který chce žádat o předčasné podmíněné propuštění za daných podmínek, jsou kladeny ještě důraznější a přísnější požadavky na jeho chování a plnění povinností, než jaké jsou kladeny na odsouzeného, vůči němuž se vztahuje obecná hranice výkonu poloviny uloženého trestu. Chování odsouzeného musí být vzorné, převyšující běžný standard, příkladné pro ostatní spoluodsouzené. Při rozhodování o podmíněném propuštění dále soud zjišťuje, zda odsouzený řádně a včas nastoupil výkon trestu, zda nastoupil do výkonu trestu sám, nebo byl předveden Policií České republiky, zda trest řádně vykonává, zda zcela nebo alespoň částečně nahradil škodu, kterou způsobil trestnou činností nebo zda má o náhradu škody zájem, avšak momentálně nemá prostředky k její úhradě.

V § 88 odst. 4 TrZ jsou uvedeny zpřísněné podmínky pro podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Jsou zde taxativně vymezeny trestné činy, při jejichž spáchání může být návrh na podmíněné propuštění podán až po výkonu nejméně dvou třetin celkového trestu. Rozhodující je právní kvalifikace uvedená v rozsudku, kterým byla vyslovena vina a uložen trest. Obecně jsou zde zařazeny nejzávažnější tresty proti životu a zdraví, proti svobodě, lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestné činy obecně nebezpečné, proti České republice, proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy. K této skupině náleží i výjimečný trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let. Pachatele, který byl odsouzen k výjimečnému trestu na doživotí, je možné podmíněně propustit až po výkonu minimálně dvaceti let uloženého trestu. Musí zde však být důvodný předpoklad, že odsouzený již nespáchá znovu ten samý trestný čin, resp. zvláště závažný zločin. Jakmile je odsouzený podmíněně propuštěn, stanoví mu soud přiměřenou zkušební dobu, během níž sleduje chování odsouzeného na svobodě. Tato zkušební doba se stanoví v rozmezí jednoho roku až sedmi let a počíná dnem, kdy byl odsouzený podmíněně propuštěn. Zkušební dobu stanovenou soudem v usnesení o podmíněném propuštění nelze zkrátit ani prodloužit. Pro zajištění ještě intenzivnějšího sledování podmíněně propuštěného trestní zákoník upravuje institut dohledu nad odsouzeným. Po uplynutí zkušební doby soud musí rozhodnout o tom, zda se podmíněně propuštěný osvědčil, či zda se mu nařídí výkon zbytku trestu odnětí svobody.

6. Výkon podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody

Při uložení trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem, musí soud, který ve věci rozhodoval jako soud I. stupně, pravidelně kontrolovat chování odsouzeného během plynutí zkušební doby, kterou mu vyměřil. Tam, kde je to možné, se opírá o pomoc zájmových sdružení občanů. Předseda senátu nebo jím pověřený pracovník vyžaduje dvakrát ročně opis rejstříku trestů a případně i další zprávy, které jsou potřebné k posouzení řádného chování odsouzeného a ke kontrole řádného dodržování povinností nebo omezení, které mu byly uloženy. Jestliže odsouzený svým činem způsobil škodu, musí se soud dotázat poškozeného, zda odsouzený během zkušební doby nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil. Dále soud vyžaduje zprávy z místa bydliště, kdy žádá o spolupráci zejména obecní úřad dle bydliště odsouzeného a Policii ČR, příslušné obvodní oddělení. Jestliže je současně stanoven dohled, musí předseda senátu pověřit příslušné středisko Probační a mediační služby ČR, rovněž dle místa bydliště či pracoviště odsouzeného, která spolupůsobí při kontrolování chování odsouzeného. Takto může pověřit probačního úředníka i v případě, kdy je potřeba sledovat, zda odsouzený plní omezení a povinnosti, které mu byly soudem uloženy. Probační úředník je povinen soudu podávat zprávy o průběhu chování a života odsouzeného nejméně jednou ročně. V případě, že by zjistil nějaké porušení povinností či jiné skutečnosti, které by odůvodňovaly možné nařízení výkonu trestu, musí o tomto neprodleně informovat soud. Jestliže odsouzený neplní podmínky dohledu, musí probační úředník oznámit soudu neplnění většinou se stanoviskem, zda navrhuje nařízení výkonu trestu odnětí svobody.

Po uplynutí soudem stanovené zkušební doby soud musí vyslovit, zda se odsouzený osvědčil nebo zda nařídí výkon trestu, který podmíněně odložil. O tomto rozhoduje ve veřejném zasedání, stejně tak jako o tom, zda podmíněné odsouzení nadále nechá v platnosti a prodlouží zkušební dobu. Jestliže soud vysloví, že se odsouzený ve zkušební době podmíněného odsouzení osvědčil, zašle zprávu Rejstříku trestů. Stejně je informován Rejstřík trestů i v případě, kdy soud rozhodne, že se podmíněné odsouzení ponechává v platnosti a nebo že se trest vykoná.

7. Náměty de lege ferenda

V problematice ukládání trestů šel vývoj soudnictví stále kupředu, avšak je otázkou, zda zrovna tím správným směrem. V 80. letech se například za trestné činy spáchané v dopravě, kdy došlo k usmrcení poškozeného, ukládaly nepodmíněné tresty, většinou ve výši jednoho roku, jak jsem zjistila z rejstříků a evidenčních pomůcek zdejšího soudu. Postupem času však praxe od ukládání nepodmíněných trestů upustila a v současné době bývá uložen trest zákazu činnosti řízení motorových vozidel a k tomu většinou alternativní trest, tedy podmíněné odsouzení a nebo obecně prospěšné práce. Je sice pravdou, že život poškozenému už nelze vrátit, nic se už nemůže změnit, ale myslím si, že i přesto by tyto trestné činy měly být přísněji potrestány přinejmenším v těch případech, kdy dopravní nehoda byla spáchána pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek. Náš trestní zákoník zná dva nové tresty, a to domácí vězení a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Konkrétně zdejším soudem byl trest domácího vězení uložen jednou, avšak krajský soud jej v odvolacím řízení zrušil a uložil odsouzenému opět nepodmíněný trest odnětí svobody. Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce byl uložen pouze jedenkrát. Myslím si, že tyto tresty by měly být ukládány ve větší míře, zejména domácí vězení je možné využít v případech gamblerství a výtržností pod vlivem alkoholu, kdy je cílem tohoto trestu zabránit pachateli zejména v nočních hodinách páčání další trestné činnosti. Rovněž trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce by měl být ukládán více, neboť hokejových a fotbalových utkání je i několik týdně, a je potřeba výtržníky za jejich protiprávní chování potrestat. Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody má dle mého názoru opodstatnění jen u těch trestných činů a těch pachatelů, kteří svého jednání opravdu litují, přechin spáchaly z nedbalosti a projednání před soudem a podmíněné odsouzení je pro ně dostačujícím ponaučením. Jsou však mezi odsouzenými i tací, kteří si z podmíněného odsouzení nic nedělají, nepovažují je ani jako potrestání, protože se jim během zkušební doby vlastně nic neděje, nemusí se podrobovat žádnému režimu a omezení a po uplynutí zkušební doby a vyslovení osvědčení se jim trest ze zákona zahlazuje. I když jsou jim uloženy povinnosti nebo omezení, např. aby řádně platili výživné, stejně v devadesáti procentech tyto povinnosti neplní, omezení nedodržují a mnohdy nepomáhá ani dohled probačního úředníka. Soudy by měly řádně zvážit, zda je podmíněné odsouzení pro konkrétního pachatele vhodné, zejména, když už mu běží dvě podmínky a je mu stanovena třetí, tím se absolutně ztrácí podstata a smysl tohoto trestu. Alternativní trest obecně prospěšných prací alespoň pachatele

nutí něco dělat tak, aby skutečně pocítil nějakou újmu, když tyto práce musí konat osobně, ve svém volném čase a zadarmo. Pokud obecně prospěšné práce nevykoná, soud přemění trest obecně prospěšných prací, případně jeho nevykonanou část na trest odnětí svobody.

Ve vykonávacím řízení bych uvítala zpřísnění podmínek podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, neboť nemalá část podmíněně propuštěných páchá opětovně trestnou činnost, mnohdy již v průběhu zkušební doby. U odsouzených, kteří byli odsouzeni k výjimečnému trestu, bych možnost podmíněného propuštění neumožnila vůbec a lhůtu pro podání žádosti na podmíněné propuštění bych u všech trestných činů stanovila po výkonu dvou třetin trestu. Během stanovené zkušební doby bych pro zpřísnění podmínek uložila místo dohledu probačního úředníka trest domácího vězení. U podmíněných odsouzených bych navrhovala, aby byl tento trest vždy kombinován i s jiným, např. peněžitým nebo obecně prospěšnými pracemi, protože hodně pachatelů má podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody, byť i s dohledem, za nepotrestání. Většinou se přeměňují až podmíněná odsouzení poté, co odsouzenému je uložen další, tentokrát již nepodmíněný trest odnětí svobody za trestnou činnost, spáchanou ve zkušební době.

Je otázkou, kam vývoj soudní praxe bude nadále směřovat, ale nabývám dojmu, že by opravdu alternativní tresty měly být ukládány jen u těch nejméně závažných trestných činů a pachatelům prvotrestaným. „Sklouznout“ může každý, mnohdy se člověk k něčemu připlete, aniž by chtěl a nebo k tomu napomůže souhra náhod. U úmyslných přečinů by měly být využívány takové tresty, byť alternativní, aby pachatel pocítil jejich působení. Domnívám se, že podmíněným odsouzením žádné působení pachatel nepocítí.

8. Závěr

Má bakalářská práce byla zaměřena na trest odnětí svobody jako takový, podmínky, za kterých je možné jej uložit, a v poslední řadě také výkon takto uloženého trestu.

Při zpracovávání práce jsem vycházela z hmotněprávní úpravy obsažené v zákoně č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku a z procesněprávní úpravy obsažené v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řádu). Zaměřila jsem se na trest odnětí svobody, který je trestem univerzálním a je jím nejcitelněji zasahováno do základních práv a svobod. Trest odnětí svobody se vykonává ve věznicích s dohledem, dozorem, ostrahou a zvýšenou ostrahou, kdy tímto způsobem výkonu je třeba izolovat pachatele od společnosti a chránit ji před pachateli a trestnou činností. Trest odnětí svobody je možno považovat za prostředek ultima ratio, tedy nejkrajnější způsob potrestání, kdy žádný jiný v zákoně uvedený trest nezajistí lépe nápravu pachatele a již výše zmíněnou ochranu společnosti. Jako jediný z výčtu trestů má čtyři podoby a díky tomu je možné trest co nejvíce individualizovat. Při ukládání trestu je potřeba přihlídnout ke všem aspektům, tedy k pachateli, k činu, který spáchal, z jakých pohnutek a jakým způsobem, co jej ke spáchání trestného činu vedlo. Pro srovnání u trestných činů v dopravě záleží z velké části na náhodě, samozřejmě také na řídicích schopnostech řidičů, avšak se může stát, že se řidiči připlete do cesty podnapilý člověk nebo člověk pod vlivem návykových látek a následky mohou být tragické, aniž by na tom měl řidič podstatnou vinu. Oproti tomu trestný čin vraždy je spáchán úmyslně, mnohdy po předchozím rozmyšlení a nebo po přípravě na takový čin, a proto by potrestání takového pachatele mělo být značně přísnější a tvrdší. Jelikož jedině soud je oprávněn rozhodovat o vině a trestu, je pouze na něm, jak pečlivě bude ten který soudce postupovat při ukládání trestů.

Výkon trestu odnětí svobody je upraven speciálním zákonem, a to zákonem č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody, kde jsou stanoveny přesné podmínky jak pro chod věznice samotné, tak hlavně pro chování odsouzených v těchto zařízeních.

Vykonávací řízení zajišťuje soud, který o uloženém trestu či jiném opatření rozhodl. V rámci výkonu trestu odnětí svobody je hlavním orgánem oprávněným k provádění úkonů vykonávacího řízení soud, resp. předseda senátu. Jen soud je oprávněn odsouzeného během výkonu trestu odnětí svobody přeradit do jiného typu věznice, ať mírnějšího, tak přísnějšího, nebo na základě jeho rozhodnutí může být odsouzený z výkonu trestu dokonce podmíněně

propuštěn. Zde však zůstává otázkou, zda institut podmíněného propuštění má své opodstatnění. Odsouzenému je uložen trest v určité míře, výměru trestu stanoví soud s přihlédnutím ke všem okolnostem případu a osobě pachatele, a i když je samozřejmě možné, že účelu trestu bude dosaženo i před výkonem celého trestu a odsouzený se ve výkonu trestu napravil, mnohdy je vytváření podmínek pro podmíněné propuštění účelové. Odsouzení se sice „snaží seč mohou“, ovšem nezřídka se stává, že krátce po podmíněném propuštění spáchají znovu další trestný čin, mnohdy ještě závažnější než ten, ze kterého byli podmíněně propuštěni. Jelikož se v obvodu našeho soudu nachází Věznice Mírov, která je obecně považována za jednu z nejprísnejší věznic u nás, jsou zde převážně zařazeni odsouzení do typu věznice se zvýšenou ostrahou, sama ze své praxe vidím, jak mnozí jen zkouší, zda by je soud podmíněně propustil bez toho, aniž by měli vytvořeny řádné podmínky pro podmíněné propuštění.

Na druhou stranu se však domnívám, že stanovená maximální hranice trestu odnětí svobody do 20 let je pro většinu občanů dostatečnou výstrahou, aby se zdrželi páchání trestné činnosti. Existence výjimečného trestu je dle mého názoru zcela namístě, neboť u těch nejzávažnějších trestných činů je potřeba dlouhodobě ochraňovat společnost před pachateli, kteří se neštítí ani těch nejzvrůdnějších trestných činů.

9. Resumé

Ve své bakalářské práci se věnuji postavení trestu odnětí svobody v systému trestů, možnostem jeho ukládání a jeho samotného výkonu.

Úvodní kapitola obsahuje rozebrání trestů z hlediska hmotněprávního a ústavněprávního. Je zde vymezen pojem trestu a dále druhy trestů, které zná český trestní zákoník a zásady pro jejich ukládání.

V následující kapitole se zaměřuji na trest odnětí svobody a podmínky pro jeho uložení. Je zde zmíněna možnost mimořádného snížení a mimořádného zvýšení trestu odnětí svobody. Rovněž jsou zde upraveny jednotlivé podoby trestu odnětí svobody, kterými jsou nepodmíněný trest odnětí svobody, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem a výjimečný trest.

Poslední kapitola je věnována vykonávacímu řízení, zejména výkonu trestu odnětí svobody a jeho zákonné úpravě. Dále zmiňuji instituty přeražení odsouzeného a podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Přílohami bakalářské práce jsou rozhodnutí soudu o uložení nepodmíněného trestu, rozhodnutí soudu o podmíněném odložení výkonu trestu odnětí svobody, nařízení výkonu trestu, výzva k nástupu do výkonu trestu a příkaz k dodání do výkonu trestu.

Práce je zpracována dle právní úpravy platné a účinné ke dni 13.3.2011.

10.Anglické resumé

This bachelor thesis is focused on the role of imprisonment within the law system, its possibilities of stotiny and ist performace.

Introductory chapter includes analyses of imprisonment from the financial and constitutional point of view. It introduces terms and types of various sentences of which the Czech criminal book of law includes. It also mentions the terms of its storage.

The following chapter is focused on imprisonment and its terms for its storage. Here we can find the information about the possibilities of exceptional reductions and exceptional additions of imprisonment sentences. The modifications of individual imprisonment are also introduced, which are the unconditional sentence, conditional sentence and conditional sentence with an exception.

The last chapter is dedicated to court procedures, especially to the unconditional sentence and its law form. Furthermore the institutes used for transfer of convicts are mentioned. Conditional release of the convicts from their sentence is also included.

Supplements of this bachelor thesis are the court decisions about issuing unconditional sentences, conditional sentences, sentencing to prison, order for convicts to serve their sentence and order for the transfer of the convict.

Work is processed according to legal regulations valid and effective on the date 13.3.2011.

11. Seznam použité literatury

Právní předpisy

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody
- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Instrukce č. 1/2002 Sb., Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy
- Vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody
- Vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů

Knižní tituly

- Fryšták M. a kol. Trestní právo hmotné – obecná část, Ostrava, Key Publishing s.r.o., 2009
- Šámal P. a kol., Trestní zákoník I., § 1-139, komentář, 1. vydání, Praha, C.H.Beck, 2009
- Kratochvíl V. a kol., Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1. Vydání, Praha, C.H. Beck, 2009
- Novotný O., Vanduchová M., a kol., Trestní právo hmotné, Obecná část, 5. vydání Praha: ASPI, a.s., 2007
- Jelínek Jiří, Trestní právo hmotné, EUROLEX BOHEMIA, Praha 2003
- Jelínek Jiří, Trestní právo hmotné - I. obecná část, Codex, Praha 1997
- Fryšták M., a kol., Trestní právo procesní, Key Publishing s.r.o., Ostrava 2009
- Císařová D., a kol., Trestní právo procesní, 3. aktualizované a rozšířené vydání, Linde Praha, a.s., 2004
- Šámal P., Král V., Baxa J., Púry F., Trestní řád. Komentář - II. díl, 4. vydání, Praha, C.H.Beck, 2002, s.1918
- Jelínek Jiří, Trestní právo procesní - po novele trestního řádu účinné od 1.1.2002, EUROLEX BOHEMIA, Praha, 2002

- Kalvodová V., Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí, Masarykova univerzita, Brno, 2002
- Mezník J., Kalvodová V., Kuchta J., Základy penologie, Masarykova univerzita, Brno, 2002

Právní systémy

- ASPI – právní informační systém

Internetové stránky

- www.vscr.cz (měsíční statistické hlášení – únor 2011)

Časopisy

- Fasner J., Král V., Mandák V., Novotná J., Pokorný M., Púry F., Růžička M., Scheinost M., Šámal P., Válková H., Trestněprávní revue, odborný recenzovaný časopis pro trestní právo, C.H.Beck 2009, č. 5/2009, 8. ročník, K pojmu trestného činu a souvisejícím otázkám v novém trestním zákoníku
- Fasner J., Král V., Mandák V., Novotná J., Pokorný M., Púry F., Růžička M., Scheinost M., Šámal P., Válková H., Trestněprávní revue, odborný recenzovaný časopis pro trestní právo, C.H.Beck 2009, č. 9/2009, 8. ročník, K problematice zahlazení odsouzení
- Kučera P., Císařová D., Coufal P., Doucha J., Fenyk J., Hasch K., Novotný F., Rizman S., Teryngel J., Trestní právo, odborný časopis pro trestní právo a obory související, Novatrix, s.r.o., Praha 2009, č. 11/2009, Dohoda o vině a trestu
- Kučera P., Císařová D., Coufal P., Doucha J., Fenyk J., Hasch K., Novotný F., Rizman S., Teryngel J., Trestní právo, odborný časopis pro trestní právo a obory související, Novatrix, s.r.o., Praha 2010, č. 2/2010, Několik úvah nad trestním zákoníkem, Materiálně či formálně
- Kučera P., Císařová D., Coufal P., Doucha J., Fenyk J., Hasch K., Novotný F., Rizman S., Teryngel J., Trestní právo, odborný časopis pro trestní právo a obory související, Novatrix, s.r.o., Praha 2010, č. 07-08/2009, K problematice alternativ k trestu odnětí svobody

12. Přílohy

- 1) rozsudek
- 2) trestní příkaz
- 3) nařízení výkonu trestu
- 4) výzva k nástupu do výkonu trestu
- 5) příkaz k dodání do výkonu trestu

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Okresní soud v Šumperku rozhodl v hlavním líčení konaném dne -- samosoudcem ---

t a k t o :

Obžalovaný

---,

nar. -- v --, dělník, trvale --, t.č. ve věznici --,

j e v i n e n , ž e

dne 26. května 2010 kolem 10:35 hodin řídil ve Štítech, okres Šumperk, po městě osobní vozidlo značky Audi, registrační značky 3M2 0246 přesto, že byl rozsudkem Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne --, sp. zn. -- ve znění rozsudku Krajského soudu v Pardubicích ze dne --, sp. zn. -- odsouzen za trestné činy řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění a maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 180d a § 171 odst. 1 písm. c) k peněžitému trestu ve výši 20.000,--Kč, který zaplatil, a k trestu zákazu činnosti řízení motorových vozidel na 3 roky se započítáním od 6. 10. 2008,

t e d y mařil výkon rozhodnutí soudu tím, že vykonával činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána,

t í m s p á c h a l

přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odstavec 1 písmeno a) trestního zákoníku

a odsuzuje se

podle § 337 odstavec 1 trestního zákoníku **k trestu odnětí svobody v trvání 6 (šesti) měsíců nepodmíněně.**

Podle § 56 odstavec 2 písmeno b) trestního zákoníku **se pro výkon uloženého trestu zařazuje do věznice s dozorem.**

Podle § 73 odstavec 1, 3 trestního zákoníku se obžalovanému **u k l á d á trest zákazu činnosti řízení motorových vozidel na 3 (tři) roky.**

O d ů v o d n ě n í

Dokazováním provedeným v hlavním líčení bylo prokázáno, že obžalovaný -- dne 26. května 2010 kolem 10:35 hodin řídil ve Štítech, okres Šumperk, po městě osobní vozidlo značky Audi, registrační značky 3M2 0246 přesto, že byl rozsudkem Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ze dne --, sp. zn. -- ve znění rozsudku Krajského soudu v Pardubicích ze dne --, sp. zn. -- odsouzen za trestné činy řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění a maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 180d a § 171 odstavec 1 písmene c) k peněžitému trestu ve výši 20.000,- Kč, který zaplatil, a k trestu zákazu činnosti řízení motorových vozidel na 3 roky se započítím od 6. 10. 2008.

Obžalovaný při svém prvním výsledku dne 26.5.2010 ještě jako podezřelý uvedl, že si je vědom zákazu činnosti řízení motorových vozidel, který mu byl uložen, potřeboval zakoupit nějaké věci a protože pršelo, tak odjel svým vozidlem k benzinovému čerpadlu a poté zpět ke garáži, ujel asi 400 m. Svého jednání litoval. V hlavním líčení potom svoji výpověď zopakoval. Teď, co je ve výkonu trestu, si všechno uvědomil, vytrestal se a lituje toho. Mimo svého doznání je obžalovaný usvědčován zejména výpovědí svědka ---, který jako policista obžalovaného kontroloval, neboť o obžalovaném bylo známo, že přes uložený zákaz často jezdí. Z rozhodnutí Okresního soudu v Ústí nad Orlicí ve věci sp.zn. -- vyplývá, že obžalovanému bylo řízení motorových vozidel zakázáno na dobu tří roků, a to od 6.10.2008.

S ohledem na takto provedené dokazování vzal soud za prokázáno, že obžalovaný mařil výkon rozhodnutí soudu tím, že vykonával činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána, svým jednáním tak naplnil skutkovou podstatu přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku.

K obžalovanému v místě bydliště není připomínka, v evidenční kartě řidiče má jeden záznam pro řízení pod vlivem alkoholu, zbývající čtyři záznamy korespondují se záznamy v opise rejstříku trestů. Z tohoto opisu rejstříku trestů a připojených spisů soud zjistil, že obžalovaný od roku 1997 do roku 2006 ve čtyřech případech dopustil se úmyslných trestných činů, mimo jiné i na úseku silniční dopravy, tato odsouzení jsou s účinky zahlazení. Dále byl odsouzen ve věci sp.zn. -- Okresního soudu v Ústí nad Orlicí k peněžitému trestu ve výši 20.000,- Kč, který zaplatil dne 25.7.2008 a k trestu zákazu činnosti řízení motorových vozidel v trvání 3 roků. Toto odsouzení je znakem skutkové podstaty nyní posuzovaného protiprávního jednání a zřejmě s ohledem na nový trestní zákoník (§ 419 TZ) dojde ke zkrácení tohoto trestu. Poté byl odsouzen pro stejné protiprávní jednání jako v nyní posuzovaném případě zdejším soudem ve věci sp. zn. -- k trestu obecně prospěšných prací,

z nichž vykonal toliko část a k trestu zákazu činnosti řízení motorových vozidel na tři roky. Nakonec byl odsouzen rozhodnutím Okresního soudu v Přerově ve věci sp. zn. -- rovněž pro stejnou trestnou činnost jako v nyní posuzovaném případě, a to k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání tří měsíců, který obžalovaný v současné době vykonává a k dalšímu trestu zákazu činnosti řízení motorových vozidel na dva a půl roku.

Při hodnocení společenské škodlivosti jednání obžalovaného a úvaze o trestu přihlédl soud ke všem okolnostem případu, k následku, k významu chráněného zájmu na dodržování soudních rozhodnutí a bezpečnosti silničního provozu, k míře zavinění obžalovaného, k jeho pohnutce, k hodnocení jeho osoby, k jeho rodinným a sociálním poměrům, k možnosti jeho nápravy, když předchozí výchovná opatření soudů minula se svým účinkem, neboť obžalovaný opakovaně a naprosto bezostyšně porušoval dříve uložené zákazy řízení motorových vozidel. Obžalovanému polehčuje doznání s projevenou upřímnou lítostí, naopak mu přitěžuje předchozí odsouzení (ve věcech sp. zn. -- zdejšího soudu a sp. zn. -- OS Přerov). S ohledem na všechny tyto skutečnosti potom uložil soud obžalovanému přiměřený již nepodmíněný trest odnětí svobody vyměřený blíže spodní hranici zákonné trestní sazby, a to s přihlédnutím, že zřejmě dojde k přeměně zbytku nevykonaného dříve uloženého trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody. Pro výkon uloženého trestu byl obžalovaný zařazen do věznice s dozorem za splnění podmínek uvedených v ustanovení § 56 odstavec 2 písmene b) trestního zákoníku. Vzhledem k tomu, že obžalovaný opakovaně nerespektuje svým úmyslným protiprávním jednáním uložený zákaz řízení motorových vozidel, uložil mu soud další takovýto trest, a to na přiměřenou dobu tří roků.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku lze podat do osmi dnů od doručení písemného vyhotovení odvolání ke Krajskému soudu v Ostravě, pobočka Olomouc, prostřednictvím podepsaného soudu. Odvolání musí být odůvodněno tak, aby z něj bylo patrné, ve kterých výrocích je rozsudek napadán, jaké vady jsou rozsudku vytýkány nebo řízení, které rozsudku předcházelo. Odvolání lze opřít i o nové skutečnosti i nové důkazy. Státní zástupce je povinen v odvolání uvést, zda je podává, byť i z části, ve prospěch nebo neprospěch obžalovaného. Poškozený má právo podat odvolání do výroku o náhradě škody, nebo že tento učiněn nebyl.

Okresní soud v Šumperku
dne

samosoudce

Číslo jednací:

ČESKÁ REPUBLIKA

TRESTNÍ PŘÍKAZ

Okresní soud v Šumperku vydává samosoudcem --- dne -- v Šumperku podle § 314e odstavec 1 trestního řádu následující trestní příkaz:

Obžalovaný

--- ,

nar. ---, v ---, klempíř, trvale bytem --,

je v i n e n , že

v přesně nezjištěné době mezi 13. 9. 2010 až 15. 9. 2010 odcizil z výrobní haly společnosti --, se sídlem v --, jednu krabici s 25 ks řadicích a brzdových pák zn. Shimano ST EF51-7R a krabici s 25 ks řadicích a brzdových pák zn. Shimano ST EF51-L v úhrnné ceně 5.790,- Kč,

t e d y přisvojil si cizí věc tím, že se jí zmocnil a způsobil tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou,

č í m ž s p á c h a l

přečin krádeže podle § 205 odstavec 1 písmeno a) trestního zákoníku

a o d s u z u j e s e

podle § 205 odstavec 1 trestního zákoníku, s přihlédnutím k ustanovení § 314e odstavec 2 trestního řádu, k **trestu odnětí svobody** v trvání **8 (osm) měsíců**.

Podle § 81 odstavec 1, § 82 odstavec 1 trestního zákoníku se výkon uloženého trestu podmíněně o d k l á d á a **zkušební doba se stanoví v trvání 2 (dva) roky**.

Podle § 228 odstavec 1 trestního řádu se obžalovanému ukládá povinnost zaplatit na náhradu škody poškozené --, se sídlem --, částku 464,--Kč.

Podle § 229 odstavec 2 trestního řádu se poškozená --, se sídlem --, odkazuje se zbytkem uplatněného nároku na náhradu škody na občanskoprávní oddělení.

P o u ě n í : Proti tomuto trestnímu příkazu lze do osmi dnů od jeho doručení podat u zdejšího soudu odpor. Právo podat odpor nenáleží poškozenému. Pokud je odpor podán včas a oprávněnou osobou, trestní příkaz se ruší a ve věci bude nařízeno hlavní líčení; při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženým v trestním příkazu. Jinak se trestní příkaz stane pravomocným a vykonatelným. Nepodá-li obviněný odpor, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.

Okresní soud v Šumperku
dne --

--
samosoudce

Na všech podáních v této věci uveďte:
Jednací číslo: ---

Nařízení výkonu trestu

Jméno a nar.
příjmení

v byl odsouzen trestním příkazem /
rozsudkem

Okresního soudu ze dne č.j.
v Šumperku

pro §

k trestu odnětí
svobody na

se započítám od -- do --
vazby

trestu od -- do --

Odsouzený byl zařazen do
věznice s

Nástup trestu:

Vyšetřování - prováděl (uvést útvar
Policie ČR nebo státní zastupitelství)

Trest propadnutí majetku nebyl uložen.

Po odpykání trestu budiž *)propuštěn na svobodu -
odsouzený(á) *)dodán

do

O nastoupení trestu budiž vyrozuměna okresní (obvodní) vojenská správa posledního trvalého
pobytu
odsouzeného s uvedením délky trestu (zbytku trestu), který má být na odsouzeném vykonán –
současně ať jsou

této správě zaslány vojenské evidenční doklady

odsouzen

Nenastoupí-li
odsouzen

trest ve stanovené lhůtě, oznamte tuto okolnost soudu,
aby soud

mohl nařídít předvedení
odsouzeného(é)

Podle výpisu z rejstříku trestů trestán dosud byl:

Jeho (její) předchozí tresty (vyplní se podle § 56 odst. 3 instrukce Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 3. prosince 2001 č.j. 505/2001 - Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy).

Okresní soud v Šumperku

dne:

vyšší soudní úřednice

Zpráva o nastoupení trestu

Odsouzený nastoupil
.....

trest dne v hodin .

O nastoupení trestu vyrozuměn

V dne

.....
ředitel

*) Nehodící se škrtněte

Na všech podáních v této věci uveďte:
Jednací číslo:

Výzva k nastoupení trestu

Okresní soud v Šumperku

Jméno a příjmení odsouzeného, datum narození

Trest odnětí svobody uložený Vám rozsudkem **Okresního soudu v Šumperku ze dne ----**, čj. ----- nastupte nejpozději **5 dnů od doručení této výzvy** v době od 8 do 16 hodin ve věznici v **Olomouci**, **jinak byste byl předveden a způsobila tak sobě zbytečné náklady a další trestní stíhání.**

Okresní soud v Šumperku
dne

Otisk razítka soudu:

vyšší soudní úřednice

Podpis

Důležité upozornění:

- I. Přineste s sebou svůj občanský průkaz nebo jiný průkaz totožnosti s fotografií bez něhož nemůžete být do věznice přijat, dále průkaz pojišťovny a zdravotní pojišťovny. Jste-li vojákem v záloze nebo povolancem, přineste s sebou vojenskou knížku nebo jiný vojenský průkaz.

Přineste s sebou i doklad o své pracovní způsobilosti, (např. výuční list, osvědčení o složení odborné

zkoušky apod.). To umožní vhodné pracovní zařazení ve výkonu trestu odnětí svobody.

Protože ve výkonu trestu oblek, osobní prádlo i obuv obdržíte, nenoste s sebou rezervní oblek, prádlo, obuv ani jiné osobní věci (skvosty, potraviny, písemnosti apod.). Vezměte s sebou pouze

nejnutnější potřeby pro udržování osobní hygieny (mýdlo, kartáček na zuby, holicí strojek, žiletky)

a vhodnou domácí obuv na přezouvání.

Pobíráte-li na své děti přídavky a vaše manželka (družka) není zaměstnána, vyžádejte si od příslušného obecního úřadu přihlášku nároku na přídavky na děti a potvrzený tiskopis o předání přihlášky nároku na přídavky na děti okresnímu úřadu*). Tyto doklady přineste s sebou do výkonu trestu.

Je-li manželka nebo jiná osoba, která bude mít Vaše děti po dobu výkonu trestu v přímém zaopatrění, zaměstnána, uplatní nárok na přídavky ona u příslušného okresního úřadu.

Od zaměstnavatele, který Vás zaměstnává v pracovním poměru, vyžádejte prohlášení o tom, zda byl nařízen výkon rozhodnutí srážkami z Vaší mzdy, kterým soudcem a v čí prospěch. Také toto prohlášení předložte při nástupu trestu.

- II. Ženy, které jsou těhotné a u nichž je trest v takovém trvání, že by porod nastal v době výkonu trestu odnětí svobody, předloží o tom s o u d u potvrzení a vyčkají dalšího rozhodnutí.

Okresní soud v Šumperku, M. R. Štefánika 12, 787 73 Šumperk

Na všech podáních v této věci uveďte:
Jednací číslo :

**Trestní věc
proti
pro trestné činy dle §§ 234/1 tr.zák.**

Příkaz k dodání do výkonu trestu

Policie ČR, Krajské ředitelství policie Severomoravského kraje, Územní odbory Šumperk
Okresní soud v Šumperku vydává podle § 321 odst.3 tr.ř., příkaz , aby po vypátrání pobytu byl dodán
do výkonu trestu do nejbližší věznice:

Jméno a příjmení:
(též rodné jméno a přezdívk)

Datum, místo a okres narození:

Stav: svobodný národnost: česká státní příslušnost: **Česká republika**

Povolání poslední:bez zaměstnání

Bydliště poslední:

Bydliště dřívější:xx

Jméno a adresa podniku, v němž byl posledně zaměstnán: xx

Jméno a bydliště rodičů: , x

Jméno a bydliště manželky (družky):

Popis osoby :

čelo: výška: postava: vlasy: obličej:
 chuze: oči: uši: nos: vousy:
 znalost řeči: zvl.znamení:

11. O vypátrání pobytu bylo žádáno dne --

12. Data odsuzujícího rozsudku trestního příkazu (označení soudu, č.j., datum): Okresní soud
Šumperk, dne --- – rozsudek/trestní příkaz , PM:

13. Trestný čin pro který byl odsouzen: § 234/1 tr. zák.

Výška uloženého trestu: 3 roky

Orgán provádějící vyšetřování a jednacím číslo spisu:

O dodání budiž ihned vyrozuměn Okresní soud v Šumperku k č.j. ---

V Šumperku dne ---

vyšší soudní úřednice

P o u ě n í :

Jednotlivé údaje vyplňte co nejpřesněji podle spisů. Nelze-li některý údaj zjistit, napište v příslušné rubrice „neznámo“; platí to i o popisu osoby.

Příkaz k dodání do výkonu trestu zašlete ve dvojím vyhotovení na doručenkou tomu okresnímu ředitelství Policie ČR, v jehož obvodu měla hledaná osoba poslední bydliště, a není-li známo, tomu v jehož obvodu měla hledaná osoba bydliště dřívější. Nejsou-li údaje o bydlišti známy, zašlete žádost tomu, do jehož obvodu patří útvar Policie, který prováděl vyšetřování. Pokud hledaná osoba trvalý pobyt v ČR neměla, požádejte o její vypátrání ředitelství, v jehož obvodu hledaná osoba spáchala trestný čin. Nelze-li místo spáchání trestného činu zjistit, nebo toto místo je v cizině, požádejte o vypátrání ředitelství v místě příslušného soudu.

Pominou-li důvody příkazu, odvolejte jej ihned u toho ředitelství, jemuž byl příkaz zaslán.